

Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU13

Vuxenutbildning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om vuxenutbildning med hänvisning till gällande bestämmelser, vidtagna åtgärder och pågående arbete. Motionerna tar upp frågor om bl.a. utbudet och behovet av vuxenutbildning, yrkeshögskolan, validering, kvaliteten inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och utbildningen i svenska för invandrare (sfi).

I betänkandet finns 13 reservationer (S, SD, V, C, MP) och sex särskilda yttranden (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

60 motionsyrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Utbud och behov av vuxenutbildning	6
Utskottets ställningstagande.....	19
Utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan	22
Utskottets ställningstagande.....	25
Validering	26
Utskottets ställningstagande.....	28
Kvalitet inom komvux	29
Utskottets ställningstagande.....	31
Svenska för invandrare m.m.	32
Utskottets ställningstagande.....	38
Motioner som bereds förenklat.....	39
Utskottets ställningstagande.....	39
Reservationer	40
1. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (S)	40
2. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (C).....	41
3. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (MP)	42
4. Utbildning inom vissa områden, punkt 2 (SD)	43
5. Utbildning inom vissa områden, punkt 2 (V)	44
6. Utbildning inom vissa områden, punkt 2 (MP)	45
7. Utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan, punkt 3 (S)	45
8. Utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan, punkt 3 (C).....	46
9. Validering, punkt 4 (MP).....	47
10. Kvalitet inom komvux, punkt 5 (S)	48
11. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 6 (S).....	49
12. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 6 (MP)	49
13. Språkkrav för barnskötarutbildning, punkt 7 (SD)	50
Särskilda yttranden	51
1. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (S).....	51
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (S).....	51
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (SD)	51
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (V)	51
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (C).....	52
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (MP).....	52
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	53
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	53
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 8	60

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Kompetensförsörjning och omställning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 55,
2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 1,
2023/24:2020 av Isak From m.fl. (S) yrkande 1,
2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 34 och 35,
2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 4,
2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 8 och 9,
2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 36,
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54 och
2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 36, 37 och 44.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

2. Utbildning inom vissa områden

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:104 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 5,
2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 3,
2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 38,
2023/24:1444 av Johanna Rantsi (M),
2023/24:2446 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 18,
2023/24:2494 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (MP)

3. Utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1509 av Heléne Björklund och Magnus Manhammar (båda S),
2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2,
2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 6 och 7 samt
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 65.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (C)

4. Validering

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1439 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och
2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 47.

Reservation 9 (MP)

5. Kvalitet inom komvux

Riksdagen avslår motion

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 56.

Reservation 10 (S)

6. Utbildning i svenska för invandrare

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 62 och 67 samt

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 39 och 40.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (MP)

7. Språkrav för barnskötarutbildning

Riksdagen avslår motion

2023/24:366 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 13 (SD)

8. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 2 maj 2024

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Anders Ådahl (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP) och Niklas Sigvardsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 60 motionsyrkanden om vuxenutbildning från allmänna motionstiden 2023/24. Av dessa bereds 26 motionsyrkanden förenklat eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. De motionsyrkanden som bereds förenklat listas i bilaga 2.

Motionsyrkandena tar upp frågor som rör bl.a. utbudet och behovet av vuxenutbildning, yrkeshögskolan, validering, kvaliteten inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och utbildningen i svenska för invandrare (sfi).

Utskottets överväganden

Utbud och behov av vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kompetensförsörjning, omställning och utbildning inom vissa områden.

Jämför reservation 1 (S), 2 (C), 3 (MP), 4 (SD), 5 (V) och 6 (MP) samt särskilt yttrande 1 (S).

Motionerna

Kompetensförsörjning och omställning

I kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54 framhåller motionärerna att det behövs ett ökat utbildningsutbud för omställning och kompetensutveckling. Det nya omställningsstudiestödet och förbättrade möjligheter att studera väntas enligt motionärerna ge en ökad efterfrågan på många utbildningar för vuxna, inte minst inom yrkeshögskolan och yrkesutbildningar inom komvux och folkhögskolan. Därför måste även de statliga satsningarna på dessa utbildningar öka.

I motion 2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 1 framför motionärerna att utbildningsutbudet i Norrbotten behöver spegla arbetsmarknadens behov och efterfrågar en utbyggnad av yrkesutbildningar inom bl.a. komvux och yrkeshögskolan.

I motion 2023/24:2020 av Isak From m.fl. (S) yrkande 1 efterfrågas kompetensförsörjningsinsatser i norra Sverige. Det handlar om att säkra kompetensförsörjningen för den gröna industriomställningen.

I partimotion 2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 8 önskar motionärerna förmånliga villkor för branscher och företag som på frivillig väg vill starta trainee- och lärlingsutbildningar för att möta behoven av utbildad arbetskraft. Av yrkande 9 följer att motionärerna vill att företag, som potentiella arbetsgivare, ska vara en drivande kraft i genomförandet av utbildningen.

I partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 36 framför motionärerna att statens möjlighet att snabbt bidra till kompetensförsörjningen bör ses över. De önskar en snabbare utbyggnad av alla nivåer av vidareutbildning, från yrkesvux till yrkeshögskolan, och lyfter fram det nya omställningsstudiestödet som ger vuxna möjlighet att vidareutbilda sig inom bristyrken.

I kommittémotion 2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 1 anger motionärerna att förutsättningarna för vuxenutbildning i hela landet

behöver stärkas genom lärcentrum och genom att möjliggöra för mer distansutbildningar. Det borde enligt motionärerna vara möjligt att studera på exempelvis yrkesvux oavsett hur kommungränserna går. I yrkande 4 framför motionärerna önskemål om att systemet för olika vuxenutbildningar ska stärkas för att möta en ökad och föränderlig efterfrågan på arbetsmarknaden. Yrkesutbildningarna är i dag underdimensionerade i förhållande till ett växande behov, inte minst i offentlig sektor, enligt motionärerna. Förutom att säkerställa långsiktig finansiering och att utbildningarna svarar mot arbetsmarknadens behov behöver utbildningarna nå fler, enligt motionärerna. De ser bl.a. också behov av att lärlingssystemet erbjuds vuxna.

Enligt partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 55 kommer klimatomställningen inom industri och näringsliv att stärka svensk konkurrenskraft och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens till rätt plats behöver dock stärkas genom bl.a. utbildningssatsningar och omställningsstudiestöd, enligt motionärerna.

I partimotion 2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 36 ser motionärerna behov av att samarbetet mellan skola och arbetsliv om utbildning och kompetensbehov förstärks. Det gör enligt motionärerna utbildningen relevant för arbetslivet. Motionärerna önskar i yrkande 37 att det undersöks hur samarbetet med lokala företag, som ökar elevernas möjligheter till anställning efter avslutad utbildning och företagets tillgång till rätt kompetens, kan förstärkas. I yrkande 44 framför motionärerna att platserna på komvux och folkhögskola behöver öka med särskilt fokus på nyanlända kvinnor. Denna grupp deltar i mindre utsträckning i olika arbetsförberedande insatser jämfört med nyanlända män och påbörjar sfi senare än män, enligt motionärerna.

I kommittémotion 2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 34 önskar motionärerna en utbyggnad av vuxenutbildningen och yrkeshögskolan. I samma motion yrkande 35 ser motionärerna behov av ett grönt kunskapslyft inom vuxenutbildningen, yrkeshögskolan, gymnasieskolan och högskolan för att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga.

Utbildning inom vissa områden

I kommittémotion 2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 3 framhåller motionärerna att regeringen bör genomföra riktade insatser för att tillgodose de kreativa näringarnas kompetensbehov. Branschen har enligt motionärerna länge påpekat behovet av vissa kompetenser.

I kommittémotion 2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 38 vill motionärerna att regeringen verkar för att under vissa förutsättningar förkorta utbildningen till djurskötare och utöka möjligheten att tillgodoräkna sig praktisk erfarenhet. Detta behövs för att avlasta veterinärer, vilket i sin tur kan bidra till att fler veterinärer stannar kvar i branschen, enligt motionärerna.

I motion 2023/24:1444 av Johanna Rantsi (M) önskas att möjligheten att bedriva matrosutbildning för vuxna ses över. Det saknas enligt motionären utbildad personal och det finns ingen matrosutbildning för vuxna.

I motion 2023/24:2494 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) framförs att yrkesutbildningen för lotsar och lokförare behöver ses över för att svara upp mot dagens teknik och efterfrågan på utbildade lokförare och lotsar i Sverige.

I kommittémotion 2023/24:104 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 5 vill motionärerna att en utökad rätt för adopterade att studera sitt modersmål på komvux utreds. Enligt motionen måste mer göras för att stötta adopterade i att söka sitt ursprung.

Enligt kommittémotion 2023/24:2446 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 18 befinner sig många av de personer som fått bristfällig undervisning i samiska eller som inte kan kommunicera på samiska som sitt modersmål nu i arbetslivet. Det bör enligt motionärerna utredas hur studier i samiska kan finansieras och genomföras för denna målgrupp.

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 23 framhåller motionärerna att ett rehabiliterande och hälsofrämjande arbets sätt ska vara en del i alla vård- och omsorgsutbildningar.

Bakgrund och gällande rätt

Om kommunal vuxenutbildning

Kommunal vuxenutbildning (komvux) är en skolform inom skolväsendet (1 kap. 1 § skollagen [2010:800]). Kommunerna är huvudmän för utbildning inom skolformen och ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, på gymnasial nivå, som anpassad utbildning på grundläggande nivå, som anpassad utbildning på gymnasial nivå och som svenska för invandrare (20 kap. 3 § skollagen). En huvudman får lämna över uppgifter till en enskild utbildningsanordnare på entreprenad (23 kap. 5 och 6 §§ skollagen) men huvudmannen behåller det yttersta ansvaret för att utbildningen följer lagar och regler (2 kap. 8 § skollagen).

Målen för komvux är enligt skollagen att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt ges möjlighet att främja sin personliga utveckling. Utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § skollagen).

Om yrkesutbildning inom komvux

Det finns flera möjligheter till yrkesutbildning inom komvux. Utöver att läsa eller komplettera sina studier för en yrkesexamen, dvs. att läsa motsvarande ett treårigt nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan, finns sammanhållna yrkesutbildningar av varierande längd och innehåll. I enlighet med riksdagens

beslut i juni 2022 (prop. 2021/22:UbU25, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411) är sammanhållna yrkesutbildningar nu även reglerade i skollagen (20 kap. 6 a §). En nationell sammanhållen yrkesutbildning ska ge kunskaper som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå inom ett yrkesområde där det ställs särskilda krav på ett nationellt likvärdigt innehåll i utbildningen (2 kap. 10 b § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Skolverket har tagit fram exempel på sammanhållna yrkesutbildningar som används av många huvudmän. De är utformade utifrån de kompetenskrav som olika branscher ställer och av varierande omfattning. Det finns bl.a. yrkespaket för vårdbiträde, barnskötare, elektriker, djurskötare och film- och tv-arbetare (skolverket.se).

Regionalt yrkesvux, kombinationsutbildning och lärlingsutbildning

Den 1 januari 2017 infördes en modell för statsbidrag för en regionaliserad yrkesutbildning för vuxna, s.k. regionalt yrkesvux. Bestämmelser om statsbidraget regleras i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (nedan statsbidragsförordningen). De sammanhållna yrkesutbildningarna, som nämns ovan, läses inom regionalt yrkesvux och ska planeras och bedrivs i samverkan mellan flera kommuner. Syftet är att öka utbudet av utbildningar för den enskilda individen och att arbetsmarknadens behov i de samverkande kommunerna tillgodoses. Sammansättningen av utbildningen planeras efter samråd med företrädare för arbetsgivare och organisationer eller verksamma inom de branscher som finns företrädda i de samverkande kommunerna. Även regionen i det eller de län som de samverkande kommunerna tillhör och Arbetsförmedlingen ska medverka i planeringen av utbudet av utbildningarna. Vidare framgår av statsbidragsförordningen att elevens tidigare förvärvade kunskap och kompetens ska tas till vara och att eleverna ska erbjudas studie- och yrkesvägledning (20 §).

För nyanlända som saknar tillräckliga kunskaper i svenska kan yrkesutbildning inom regionalt yrkesvux också kombineras med studier i svenska språket, dvs. utbildning i svenska för invandrare eller svenska som andraspråk, i en s.k. kombinationsutbildning (31 a §).

Utbildningarna inom regionalt yrkesvux kan även ges i form av lärlingsutbildning, dvs. att elevens utbildning i huvudsak förläggs till en eller flera arbetsplatser. Lärlingsutbildning regleras också i statsbidragsförordningen (11 §). Det finns inte som för gymnasieskolan bestämmelser om lärlingsutbildning i skollagen eller möjligheter till anställning för elever som läser som lärling, s.k. lärlingsanställning, inom komvux.

Innehållet i yrkesutbildning ses över

Skolverket, som har ett bemyndigande att utfärda ämnesplaner utom i de gymnasiegemensamma ämnena (2 kap. 13 § förordningen om vuxenutbildning), fastställer innehållet i yrkesämnena. Myndigheten har nyligen sett över innehållet i ämnena på gymnasial nivå för att ämnena ska vara relevanta bl.a. utifrån samhälls- och teknikutvecklingen. Ett stort antal reviderade eller nya ämnesplaner som används både i gymnasieskolan och inom komvux på

gymnasial nivå har beslutats under våren 2024 och andra färdigställs inför beslut senare under året. Ämnesplanerna ska tillämpas på utbildningar som påbörjas fr.o.m. den 1 juli 2025, dvs. i och med övergången från kursbetyg till ämnesbetyg i skolformerna.

I arbetet med att se över ämnesinnehållet rådgör Skolverket med de olika nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning, som myndigheten ansvarar för (10 § förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Det finns i dag 13 nationella programråd som främst består av branschföreträdare och företrädare för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Arbetet i programråden täcker över både ungdomsskolan och komvux och ska syfta till att göra utbildningssystemet mer flexibelt och lyhört för arbetsmarknadens behov och initiativ från huvudmännen och därmed bättre matcha utbildningsutbudet mot de kompetenser som arbetsmarknaden efterfrågar samt underlätta elevers övergång från yrkesutbildning till arbetsliv (skolverket.se).

Skolverket får också sedan den 1 juli 2023 meddela föreskrifter om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vad som ska ingå i dessa. När Skolverket utformar sammanhållna yrkesutbildningar ska det berörda nationella programrådet ges möjlighet att yttra sig om dem (2 kap. 10 b § förordningen om vuxenutbildning). De första yrkespaketen som är fastställda i föreskrifter tas nu fram och enligt uppgifter från Skolverket ska de kunna tillämpas fr.o.m. den 1 juli 2025 (skolverket.se).

Uppdrag om yrkeskurser på grundläggande nivå

Regeringen gav den 4 april 2024 Skolverket i uppdrag att ta fram yrkeskurser på grundläggande nivå (U2024/01043). Yrkeskurserna ska bl.a. ge grundläggande yrkeskunskaper, innehålla praktiska inslag och kunna kombineras till hela yrkesutbildningar, dvs. yrkespaket på grundläggande nivå som svarar mot kraven inom olika yrken och möjliggör arbete efter avslutad utbildning. De yrkeskurser som i dag kan läsas på komvux är på gymnasial nivå. Personer i målgruppen för kombinationsutbildningar kan ha svårt att tillgodogöra sig de gymnasiala utbildningarna, bl.a. på grund av en kort skolbakgrund och bristande svenskkunskaper. Kurserna ska tas fram i samarbete med de nationella programråden. Enligt uppdragstexten bör kurserna kunna kombineras med utbildning i svenska språket och det bör gå att bygga på kurserna med utbildning på gymnasial nivå, om individen vill det (U2024/01043).

Arbetsmarknadens behov vägs in vid planering och dimensionering

I juni 2022 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen för att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411). Lagändringarna som rör planeringen och dimensioneringen av gymnasial utbildning trädde i kraft den 1 juli 2023 och ska för komvux del tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024. Det innebär bl.a. att arbetsmarknadens behov ska ha betydelse

vid planeringen och dimensioneringen av vissa utbildningar inom komvux och att kommunerna ska samverka genom avtal med minst två andra kommuner i ett primärt samverkansområde (2 kap. 2 a–b §§ och 20 kap. 16 a § skollagen). Det ska också vara möjligt att fritt söka till yrkesutbildningar inom komvux som erbjuds i det primära samverkansområde som den sökande är hemmahörande i (20 kap. 19 d § skollagen).

Regionala planeringsunderlag till stöd för huvudmän

Skolverket ska i enlighet med sin instruktion (6 a §) kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag som behövs till stöd för huvudmännens arbete med planering, dimensionering och erbjudande av yrkesutbildning inom komvux. Skolverket publicerade i oktober 2023 de första regionala planeringsunderlagen för samtliga län på sin webbplats. Planeringsunderlagen ska ge en bild av kompetensbehoven utifrån statistiska analyser och regionernas bedömningar baserat på bl.a. dialoger med arbetsgivare och branscher. Skolverket har också publicerat en rapport om det nationella behovet, efterfrågan och utbudet av gymnasial utbildning. Rapporten är tänkt att komplettera de regionala planeringsunderlagen (Skolverket, Utbud och efterfrågan på gymnasial utbildning – en nationell bild, 2023).

Av Skolverkets instruktion framgår vidare att myndigheten ska bidra till och redovisa sitt arbete med att trygga den nationella kompetensförsörjningen och underlätta elevers etablering på arbetsmarknaden. Vidare ska myndigheten främja utvecklingen av yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft samt stödja utvecklingen av berörda myndigheters och branschorganisationers samarbete när det gäller gymnasial yrkesutbildning (9 §).

Utbyggnad och utveckling av yrkesutbildning på gymnasial nivå

Fler platser inom regionalt yrkesvux

Regeringen framförde i budgetpropositionen för 2024 att en väl fungerande matchning på arbetsmarknaden minskar risken för att arbetslösheten stiger och stannar kvar på en hög nivå. Många branscher har svårt att hitta arbetskraft med rätt utbildning och kompetens. Den bristande matchningen på arbetsmarknaden beror enligt regeringen delvis på att arbetssökande inte har den yrkeskompetens som efterfrågas. Möjligheten till omställning och utbildning behöver därför stärkas. Av den anledningen har regeringen prioriterat medel till fler platser inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16). Regeringen föreslog bl.a. en förstärkt satsning på utbildningsplatser inom regionalt yrkesvux för 2024 om drygt 900 miljoner kronor. Ett omfattande statligt stöd till kommunerna för regionalt yrkesvux är enligt regeringen nödvändigt för att möta behoven på arbetsmarknaden. Riksdagen har beslutat om medel i enlighet med regeringens förslag (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103).

Regeringen föreslår också ytterligare satsningar på yrkesvux i vårändringsbudgeten för 2024 (prop. 2023/24:99). Enligt pressmeddelandet från regeringen den 10 april då förslaget presenterades innebär lågkonjunkturen en ändrad arbetsmarknad. Vuxna som saknar rätt utbildning behöver därför ökad tillgång till yrkesutbildning för att snabbt komma i arbete. Behovet av personer med en yrkesutbildning på gymnasial nivå är enligt regeringen mycket stort och många branscher har svårt att hitta arbetskraft med rätt utbildning och kompetens. Regeringen föreslår därför att ytterligare 167 miljoner kronor tillförs, inklusive kostnader för studiemedel, för att förstärka den regionala yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå inom komvux. Förslaget innebär motsvarande 2 000 fler helårsplatser inom regionalt yrkesvux för 2024 (regeringen.se).

Pilotverksamhet med ny nationell yrkesutbildning på gymnasial nivå

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att medel skulle avsättas för en pilotverksamhet med en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan. Riksdagen har beslutat om medel i enlighet med regeringens förslag (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103). Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har fått i uppdrag att förbereda införandet (U2023/03357) och i mars 2024 beslutade regeringen om en förordning med bestämmelser om pilotverksamheten (förordningen [2024:107] om stöd för en nationell yrkesutbildning).

Av regeringens pressmeddelande från den 7 mars 2024 framgår att regeringen anser att en pilotverksamhet kan ge värdefulla erfarenheter och insikter för ett eventuellt framtida införande av en ny permanent form av yrkesutbildning. De områden som är aktuella för den första ansökningsomgången är bygg och anläggning, el och energi, fordon och transport, industriteknik och naturbruk. De första nationella yrkesutbildningarna beräknas starta under hösten (regeringen.se). Enligt MYH var det ett stort intresse för att vara med i den första omgången för pilotverksamheten. Myndigheten fick in totalt 86 ansökningar inom utbildningsområdena bygg och anläggning, el och energi, fordon och transport, industriteknik samt naturbruk. Av dessa har 38 beviljats och sammantaget rör det sig om 840 utbildningsplatser (myh.se).

Utredningsförslag om en ny yrkesskola, lärlingsutbildning m.m.

Yrkesvuxutredningen (U 2022:05) redovisade sitt uppdrag i februari 2024 i betänkandet Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16). I utredningens uppdrag ingick att undersöka hur yrkesutbildningen inom komvux kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer (dir. 2022:84), och att föreslå hur en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna kan införas (dir. 2023:110). Utredningen föreslår en ny utbildningsform, benämnd yrkesskola, som ska utgå från modellen för yrkeshögskola och inte ingå i skolväsendet. MYH föreslås vara förvaltningsmyndighet.

Arbetslivet ska kunna påverka innehåll och utbud men också ta ansvar, bl.a. genom att bistå med praktikplatser (SOU 2024:16, s. 129–211).

Utredningen föreslår utöver yrkesskolan även andra reformer som syftar till att lösa problem med kompetensförsörjning. Bland dessa finns förslag om att kunna rikta satsningar särskilt till kommuner med stora utbildningsbehov, t.ex. de kommuner i norra Sverige där stora industrier just nu etableras (s. 344 f.). Utredningen konstaterar vidare att dagens statsbidrag för regionalt yrkesvux inte utnyttjas fullt ut och bedömer att statsbidraget behöver bli mer långsiktigt och stabilt, samtidigt som det behöver bli mer flexibelt. Utredningen lämnar förslag till förändringar i statsbidragets konstruktion (s. 245 f.).

Vidare finns förslag som rör lärlingsutbildning inom komvux, bl.a. att möjligheten till lärlingsanställningar införs för skolformen (s. 332 f.). Utredningen föreslår också åtgärder för att arbetsgivare ska ges ökat inflytande och ansvar för lärlingsutbildningen (s. 326 f.). Dessutom föreslås att lärlingsutbildning inom komvux ska regleras i lag (s. 306 f.). Betänkandet remitteras t.o.m. den 10 juni 2024.

Om yrkeshögskolan

Eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan regleras främst i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Utbildningarna ska svara mot arbetslivets behov (1 § lagen om yrkeshögskolan). En anordnare av en utbildning inom yrkeshögskolan kan efter ansökan få statsbidrag eller särskilda medel för en utbildning. Anordnare kan vara privata utbildningsföretag, kommuner, regioner och statliga myndigheter (4 § lagen om yrkeshögskolan). MYH är förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan. Det är också MYH som beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan (1 kap. 4 § förordningen om yrkeshögskolan).

Arbetsmarknadens behov av yrkeshögskoleutbildning

MYH har i uppdrag att analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan (2 § förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan). I en särskild rapportserie presenterar myndigheten områdesanalyser. Ett stort antal områdesanalyser har publicerats under 2023 och 2024. I varje analys grupperas flera utbildningsinriktningar som kan kopplas till ett visst område. Ett exempel är områdesanalysen från december 2023 för området gruvor, stål- och metallproduktion där bl.a. utbildningar med inriktning mot gruvindustrin och utbildningar till produktions-tekniker ingår.

När en områdesanalys tas fram görs avstämningar med berörda branscher och aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå. För att få information om kompetensbehoven på regional nivå samarbetar myndigheten t.ex. med ansvariga för regional utveckling i regionerna. Målsättningen med områdesanalysen är enligt MYH:s beskrivning att bidra till ökad transparens och tydlighet.

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- resultat från genomförda utbildningar
- beskrivning av efterfrågan på tre till fem års sikt
- regionalt utbud och regional efterfrågan
- bedömning av nya platser.

Myndigheten uppskattar att det totalt kommer att bli ett femtiotal områdesanalyser, som sedan med jämna mellanrum ska uppdateras (myh.se).

MYH har också i april 2024 redovisat ett uppdrag om hur artificiell intelligens (AI) kan komma att påverka utbildningsutbudet utifrån förändringar i arbetsmarknadens behov. Enligt MYH är yrkeshögskolan väl rustad att möta denna typ av förändringar, bl.a. eftersom arbetslivet spelar en aktiv roll i framtagandet och genomförandet av utbildningarna (MYH, Artificiell intelligens påverkan på yrkeshögskolans utbildningsutbud, 2024).

För att få bättre kunskap om hur utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan kan behöva anpassas på längre sikt med anledning av energi- och klimatomställningen har MYH även fått i uppdrag av regeringen att analysera och redovisa behovet av anpassning. Uppdraget ska redovisas i september 2024 (U2023/02905).

Utbyggnad av yrkeshögskoleutbildning

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen mer medel för antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan och att utbudet ska öka successivt under de kommande åren. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag och anslaget för statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning ökade därmed med 236 miljoner kronor till totalt drygt 4 miljarder kronor för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103).

MYH rapporterade i januari 2024 att mer än 40 000 nya utbildningsplatser på 477 utbildningar har beviljats inför terminsstarten hösten 2024 (myh.se).

Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning

Myndighetssamverkan inom området kompetensförsörjning initierades i början av 2020 och formaliserades under 2022 genom att flera myndigheter fick uppdrag via instruktionsförändringar eller i regleringsbrev. MYH samordnar i enlighet med myndighetens regleringsbrev denna samverkan, och utöver MYH deltar Skolverket, Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Universitets- och högskolerådet (UHR), Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och Arbetsförmedlingen (10 a § förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan). Prioriterade områden för 2024 är arbete med analysunderlag för prognoser och dimensionering av utbildning, stöd till regionalt kompetensförsörjningsarbete,

utbildning för klimatomställningen samt insatser för att få fler att delta i utbildningar inom området STEM (från engelskans science, technology, engineering and mathematics).

Inom ramen för samarbetet genomförs bl.a. aktiviteter för att främja den gröna och digitala omställningen samt insatser som främjar individers livslånga lärande och kompetensutveckling genom bl.a. stöd inom validering och vägledning (MYH, Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande – Årsrapport 2023, s. 2).

Klimatomställning och företagsetableringar

I februari 2024 överlämnade regeringen sin klimathandlingsplan till riksdagen (skr. 2023/24:59). Regeringen bedömer att Sverige behöver fler personer med gedigna kunskaper inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik och att det behövs en STEM-strategi som spänner över hela utbildningssystemet. Klimatomställningen kräver enligt regeringen kompetens på flera nivåer, bl.a. på gymnasial nivå och yrkeshögskolenivå, både inom näringslivet och inom offentlig sektor.

I utskottets yttrande över klimathandlingsplanen (yttr. 2023/24:UbU3y) instämde utskottet bl.a. i regeringens bedömning att det är viktigt med tillgång till arbetskraft med rätt kompetens för att klimatpolitiken ska kunna genomföras. Förutom att det är viktigt att fler utbildas med nödvändig kompetens för de behov som finns i dag finns det enligt utskottet också behov av möjligheter till omställning och vidareutbildning för personer som redan är yrkesverksamma.

Regeringen gör också bedömningen i klimathandlingsplanen att riktade insatser bör genomföras vid behov för att stärka kompetensförsörjningen i samband med stora företagsetableringar och företagsexpansioner i de delar av landet där kompetensbrist blir begränsande för den gröna omställningen. Enligt regeringen finns det bl.a. behov av en särskild satsning på yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå vid företagsetableringar eller företagsexpansioner i främst glest befolkade län (skr. 2023/24:59 s. 114–115). Regeringen har därför inrättat ett nytt statsbidrag för detta ändamål som gäller fr.o.m. 2024 (förordningen [2023:603] om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företagsetableringar och företagsexpansioner).

Omställningsstudiestöd

Ett nytt omställningsstudiestöd infördes 2022. Det syftar till att förbättra förutsättningarna för vuxna yrkesverksamma att finansiera studier och att därigenom stärka deras ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov (prop. 2021/22:176, bet. 2021/22:AU12, rskr. 2021/22:365). Centrala studiestödsnämnden (CSN) har i uppdrag att pröva frågor om stödet och intresset har varit större än väntat, vilket har lett till långa handläggningstider. I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att

ytterligare medel ska tillföras för myndighetens hantering av ärenden och riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2023/24:1 utg.omr. 15, bet. 2023/24:UbU2, rskr. 2023/24:96).

I november 2023 redovisade CSN ett uppdrag om att ta fram förslag på regelförenklingar inom omställningsstudiestödet (U2023/03200) och lämnade förslag till ändringar i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd och förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd som bl.a. syftar till att möjliggöra kortare handläggningstider och snabbare beslut till studerande. Förslagen till lag- och förordningsändringar har remitterats tillsammans med en kompletterande promemoria från Utbildningsdepartementet, och regeringen har som ett första steg beslutat om ändringar i förordningen om omställningsstudiestöd. De beslutade ändringarna träder i kraft den 1 april 2024 och ska enligt regeringens pressmeddelande bidra till kortare handläggningstider och mer automatiserade processer (regeringen.se).

Lärcentrum och studier på distans

Lärcentrum finns i många kommuner i samtliga län och används bl.a. av elever och studerande inom vuxenutbildningen som studerar på distans. Enligt förordningen (2017:1303) om statsbidrag för lärcentrum avses med lärcentrum en verksamhet som organiseras av en eller flera kommuner och där den studerande erbjuds stöd i sitt lärande från lärare och annan personal samt ges möjlighet att möta andra studerande. Lärcentrum kan vara tillgängliga för studier inom komvux, yrkeshögskola, universitet och högskola eller inom andra utbildningsformer. Statsbidrag får lämnas till kommuner som i samverkan med andra kommuner genomför insatser för etablering av nya eller utveckling av befintliga lärcentrum. Om det finns särskilda skäl får statsbidrag även lämnas till kommuner som genomför dessa insatser utan samverkan med andra (3 § förordningen om statsbidrag för lärcentrum). Det är Skolverket som fördelar statsbidraget och vid fördelningen ska myndigheten bl.a. ta hänsyn till i vilken grad insatserna kan främja tillgång till och genomströmning i utbildningen samt till behovet av geografisk spridning av lärcentrum. Av bl.a. resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2024 framgår det att intresset för statsbidraget för lärcentrum är stort (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16).

För att stödja utvecklingen av lärcentrum genomförde MYH tillsammans med Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet, Skolverket och Tillväxtverket under 2023 fem förstudier med syftet att stärka en långsiktig utveckling av lärcentrum. Studierna finansierades av Europeiska socialfonden och arbetet har skett inom ramen för ovan nämnda myndighetssamverkan för kompetensförsörjning. Inriktningen på arbetet har varit att få fördjupad kunskap och ge en samlad bild av insatser och företeelser som ger incitament till och skapar förutsättningar för en långsiktig utveckling av lärcentrum (myh.se). Förstudierna har enligt myndighetens årsredovisning bl.a. resulterat i förslag om hur etableringen av lärcentrum i hela landet kan stärkas – förslagen har lämnats till Regeringskansliet (MYH, Årsredovisning 2023, s. 15).

Drygt en tredjedel av kursdeltagarna inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå läste på distans under 2022 (Skolverket, Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, s. 21–22). I MYH:s årsredovisning för 2023 anges att det är fler och fler vuxna som påbörjar distansutbildningar även inom yrkeshögskolan. Andelen motsvarar ungefär en tredjedel. Under 2023 var det 5 600 fler som påbörjade studier på distansutbildningar än det var 2019. Som en jämförelse ökade antalet studerande på platsbundna utbildningar med 700. Av samtliga antagna som påbörjat studier har andelen på distansutbildningar ökat från 27 procent till 38 procent mellan 2019 och 2023 (MYH, Årsredovisning 2023, s. 37).

Etableringsinsatser för nyanlända

Lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare gäller för nyanlända invandrare mellan 20 och 65 år som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring om det har beviljats enligt vissa uppräknade bestämmelser om uppehållstillstånd för bl.a. flyktingar och alternativt skyddsbehövande (1 §). I förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet). Inom ramen för etableringsprogrammet ska det göras en kartläggning där bl.a. utbildningsbakgrund, behov av utbildning och tidigare arbetslivserfarenhet framgår och en individuell handlingsplan ska upprättas. Den nyanlände ska sedan så snart som möjligt ta del av sfi eller motsvarande utbildning och samhällsorientering (11 och 12 §§).

Inom komvux ska kommunerna tillhandahålla en sammanhållen utbildning för nyanlända som tar del av insatser som avses i lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden för insatserna (20 kap. 3 a § skollagen). Den sammanhållna utbildningen ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 23 timmars undervisning i veckan. Det ska också upprättas en individuell studieplan för varje elev (33 a och b §§ skollagen).

Utredningen om en målstyrd integrationspolitik (Ju 2022:05) tillsattes i maj 2022 för att utreda och ta fram förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. I utredningens uppdrag ingick bl.a. att se över behovet av förändringar i etableringsprogrammet (dir. 2022:42). Genom tilläggsdirektiv den 30 mars 2023 utvidgades uppdraget på så sätt att utredningen bl.a. också skulle analysera och lämna förslag på hur integrationspolitikens mål ska få större genomslag i den offentliga verksamheten (dir. 2023:101). Utredningen har lämnat två delbetänkanden och ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 maj 2024.

Viss språkundervisning

Modersmålsundervisning

Elever i grundskolan och motsvarande skolformer samt i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska erbjudas modersmålsundervisning under vissa förutsättningar (10 kap. 7 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 7 §, 13 kap. 7 §, 15 kap. 19 § och 18 kap. 19 § skollagen). Huvudmannen för dessa skolformer är också skyldig att erbjuda modersmålsundervisning till elever som är adoptivbarn och har ett annat modersmål än svenska. Det gäller även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk hemma (5 kap. 7 § skolförordningen och 4 kap. 15 § gymnasieförordningen).

När det gäller komvux är det inte en skyldighet för huvudmannen att erbjuda modersmålsundervisning. Sådan undervisning kan dock erbjudas om eleven har det aktuella språket som sitt modersmål enligt 2 kap. 3 § förordningen om vuxenutbildning. Då används samma ämnesplaner som i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Det är också möjligt att studera ett annat språk än svenska och engelska inom ramen för moderna språk. Den nu gällande ämnesplanen för moderna språk på gymnasial nivå innehåller sju kurser som motsvarar olika nivåer i moderna språk, från nybörjarnivå till avancerad nivå (SKOLFS 2010:124).

Studier i samiska

Språklagen (2009:600) anger att de nationella minoritetsspråken i Sverige är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Regeringen beslutade i april 2022 om ett handlingsprogram för bevarande och främjande av de nationella minoritetsspråken (Ku2022/00886). Handlingsprogrammet innehåller flera åtgärder som syftar till att stärka och främja samiska, t.ex. en utvidgning av verksamheten vid Samiskt språkcentrum. Handlingsprogrammet omfattar åtgärder om totalt ca 40 miljoner kronor under 2022–2024.

Enligt 1 § sametingslagen (1992:1433) är Sametingets främsta uppgift att bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Som en del av detta ingår att Sametinget bl.a. fastställer mål för och leder det samiska språkarbetet (2 kap. 1 § sametingslagen). I enlighet med förordningen (2007:1347) om statsbidrag vid vissa studier i samiska ansvarar myndigheten bl.a. för fördelning av ett korttidsstudiebidrag till den som bedriver kortare studier i alfabetisering i samiska språk på t.ex. folkhögskola eller inom komvux.

Undervisning i samiska och de andra nationella minoritetsspråken ska erbjudas de elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, same-skolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som tillhör en nationell minoritet (10 kap. 7 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 7 §, 13 kap. 7 §, 15 kap. 19 § och 18 kap. 19 § skollagen). Det ställs inte krav på förkunskaper för att en elev som tillhör en nationell minoritet ska få undervisning i språket i fråga inom det obligatoriska skolväsendet. Riksdagen har också nyligen beslutat om

att ta bort krav på förkunskaper även för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan (prop. 2022/23:132, bet. 2023/24:UbU3, rskr. 2023/24:29).

Samiska kan förutom inom skolväsendet även studeras på t.ex. folkhögskolor, studieförbund och universitet. Umeå universitet erbjuder studiemedelsberättigade kurser i de samiska språken (umu.se). Om förkunskaper saknas, erbjuds också kurser på nybörjarnivå. Lärosätet, som har ett särskilt ansvar för meänkieli och samiska, har tillsammans med tre andra lärosäten i uppdrag att förbättra förutsättningarna för revitalisering och bevarandet av minoritetsspråken. Uppdraget är en del av regeringens arbete för utveckling, främjande och bevarande av de nationella minoritetsspråken. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2025 (Ku2022/00584).

Utskottets ställningstagande

Kompetensförsörjning och omställning

Utskottet vill inledningsvis betona den viktiga roll som vuxenutbildning har för samhällets kompetensförsörjning och för individers möjligheter till omställning. Utskottet ser positivt på det pågående arbetet med att stärka och bygga ut yrkesutbildningen för vuxna och att riksdagen beslutat om satsningar på utbildningsplatser inom både komvux och yrkeshögskolan. Utskottet vill också framhålla att regeringen föreslår ytterligare medel för platser inom regionalt yrkesvux i vårändringsbudgeten.

När det gäller yrkanden som rör samarbete med arbetslivet vill utskottet påminna om att utbildning inom yrkeshögskolan ska svara mot behoven på arbetsmarknaden och utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Utbildningen inom komvux ska i sin tur utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. För att utbildningar ska bli aktuella för regionalt yrkesvux krävs det bl.a. att företrädare för arbetsgivare är med i planeringen. Skolverket samråder också med de nationella programråden när de ser över innehållet i yrkesutbildningar och yrkesämnena. Utskottet vill också särskilt nämna det pågående stora arbetet med planering och dimensionering av gymnasial yrkesutbildning. Riksdagens beslut om att arbetsmarknadens behov ska få betydelse när huvudmän planerar och dimensionerar yrkesutbildningar inom kommunal vuxenutbildning (komvux) har nyligen trätt i kraft och ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma att flera myndigheter på utbildningsområdet har i uppdrag att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning och att det sedan ett par år tillbaka etablerats en omfattande myndighetssamverkan på området. I sammanhanget bör även två stora utredningar på yrkesutbildningsområdet nämnas. Det gäller Utredningen om framtidens yrkeshögskola och Yrkesvuxutredningen. Utredningarnas betänkanden har remitterats och utskottet vill inte föregripa den beredning som nu pågår. I Yrkesvuxutredningens betänkande finns förslag som syftar till att ytterligare stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv, bl.a. förslag om

antagning och om lärlingsutbildning. Utredningen föreslår också en ny typ av gymnasial yrkesutbildning som ska genomföras i samarbete med berört arbetsliv (yrkesskola).

I fråga om utbildning för att möta den gröna industriomställningen, den digitala omställningen och behovet av kompetensförsörjningsinsatser i norra Sverige vill utskottet instämma i det stora behovet av yrkesutbildning, både på gymnasial och eftergymnasial nivå. Utskottet har noterat att MYH har i uppdrag att undersöka behovet av förändringar i utbildningsutbudet med anledning av klimatomställningen samt att myndigheten nyligen redovisat ett uppdrag om hur AI kan komma att påverka utbildningsutbudet inom yrkes högskolan. I rapporten redogör myndigheten bl.a. för att yrkeshögskolans utbildningar kan möjliggöra en smidig övergång till nya branscher, samtidigt som de främjar kontinuerlig kompetensutveckling och livslångt lärande. Utskottet har också noterat att regeringen beslutat om att införa ett nytt statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företagsetableringar och företagsexpansioner och att det finns förslag från Yrkesvuxutredningen som öppnar för riktade satsningar till kommuner där stora industrier etablerar sig, bl.a. i norra Sverige, och som nu bereds.

När det gäller möjligheter till omställning för individen kan utskottet konstatera att regeringen i år har beslutat om regeländringar för att effektivisera det nya omställningsstudiestödet som CSN administrerar. I sammanhanget vill utskottet även peka på att det hos flera myndigheter pågår ett utvecklingsarbete för en mer effektiv och träffsäker validering av vuxnas erfarenhet och kunskaper.

I fråga om att stärka förutsättningarna för vuxenutbildning i hela landet vill utskottet hänvisa till de nu gällande bestämmelserna om samverkan mellan kommuner, det pågående arbetet med planering och dimensionering av yrkesutbildning samt förslag från Yrkesvuxutredningen om en ny form av yrkesutbildning (yrkesskola) som ska vara riksrekryterande. Dessutom vill utskottet uppmärksamma de möjligheter som vuxna i dag har att studera helt eller delvis på distans och att använda sig av lärcentrum. Utskottet noterar att andelen vuxna som studerar på distans har ökat inom både komvux och yrkeshögskolan, även efter covid-19-pandemin.

Med anledning av yrkandet om utbildningsplatser för nyanlända kvinnor vill utskottet påminna om att riksdagen fattat beslut om medel för fler platser inom yrkesvux där s.k. kombinationsutbildningar ingår, dvs. utbildningar för nyanlända som kombinerar yrkesutbildning med utbildning i svenska språket. Utskottet konstaterar också att Skolverket i april 2024 fick i uppdrag att ta fram yrkeskurser på grundläggande nivå för att möta den grupp vuxna som tillhör målgruppen för kombinationsutbildningar och som har svårt att tillgodogöra sig yrkesutbildning på gymnasial nivå. Yrkeskurserna ska bl.a. ge grundläggande yrkeskunskaper, innehålla praktiska inslag och kunna kombineras till yrkespaket som svarar mot kraven inom olika yrken och som möjliggör arbete efter avslutad utbildning. De bör enligt uppdragstexten också

kunna kombineras med bl.a. utbildning i svenska. Uppdraget ska delredovisas i november 2024 och slutredovisas senast den 15 december 2025.

Som framgår ovan föreslår regeringen också ytterligare medel för fler platser inom yrkesvux i vårändringsbudgeten för 2024. Enligt Skolverket är det fler kvinnor än män som deltar i sådan utbildning. Utskottet kan också konstatera att det finns bestämmelser om etableringsinsatser för nyanlända där utbildning utgör en viktig del.

Mot bakgrund av ovanstående, gällande bestämmelser och pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2023/24:996 (MP) yrkande 55, 2023/24:1973 (S) yrkande 1, 2023/24:2020 (S) yrkande 1, 2023/24:2451 (MP) yrkandena 34 och 35, 2023/24:2454 (C) yrkandena 1 och 4, 2023/24:2457 (C) yrkandena 8 och 9, 2023/24:2458 (C) yrkande 36, 2023/24:2687 (S) yrkande 54 och 2023/24:2691 (MP) yrkandena 36, 37 och 44.

Utbildning inom vissa områden

Flera yrkanden handlar om att utveckla eller stärka yrkesutbildningen för vuxna inom särskilt utpekade områden. Utskottet vill här påminna om att riksdagen, som tidigare nämnts, nyligen beslutat om att arbetsmarknadens behov ska få betydelse vid planeringen och dimensioneringen av yrkesutbildning inom komvux. Sedan tidigare gäller att yrkeshögskolans utbildningar ska svara mot arbetslivets behov. Utskottet kan också konstatera att det inom Skolverket pågår ett arbete med att uppdatera yrkesutbildningars och yrkesämnenas innehåll utifrån bl.a. samhälls- och teknikutvecklingen. Utskottet noterar vidare att Skolverket och MYH publicerar planeringsunderlag respektive områdesanalyser, bl.a. just för att utbildningsutbudet ska bli mer träffsäkert.

Mot bakgrund av ovanstående och pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2023/24:364 (SD) yrkande 3, 2023/24:374 (SD) yrkande 38, 2023/24:1444 (M), 2023/24:2494 (M) och 2023/24:2705 (MP) yrkande 23.

I fråga om modersmålsundervisning för vuxna adopterade kan utskottet konstatera att det i dag inte finns någon rätt till modersmålsundervisning inom komvux. Huvudmännens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning gäller i barn- och ungdomsskolan. Språk utöver svenska och engelska kan dock studeras även inom komvux förutsatt att sådan undervisning erbjuds och anordnas. Utskottet finner inte skäl att föreslå en ändrad ordning när det gäller möjligheter till modersmålsundervisning inom komvux och avstyrker med det anförda motion 2023/24:104 (V) yrkande 5.

När det gäller yrkandet om studier i samiska för vuxna kan utskottet konstatera att det för vuxna går att studera samiska med studiefinansiering, t.ex. vid Umeå universitet, som också har fått ett särskilt uppdrag att stärka samiskan. Det finns även ett korttidsstudiebidrag för alfabetisering i samiska. I övrigt kan utskottet konstatera att regeringen har beslutat om ett handlingsprogram för de nationella minoritetsspråken som innehåller flera åtgärder som

syftar till att stärka och främja samiska. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2023/24:2446 (MP) yrkande 18.

Utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan.

Jämför reservation 7 (S) och 8 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 65 framför motionärerna att yrkeshögskolan behöver utvecklas. Det finns enligt motionärerna bl.a. behov av ett gemensamt system för ansökan och ett förstärkt system för studiedokumentation.

I motion 2023/24:1509 av Heléne Björklund och Magnus Manhammar (båda S) begär motionärerna ett ökat antal yrkeshögskoleplatser i Blekinge. Vid tilldelning av utbildningsplatser måste staten ta ansvar för att hela landet ska leva och utvecklas, anser motionärerna, och i Blekinge finns det ett allt större behov av arbetskraft med rätt kompetens.

I partimotion 2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 6 framför motionärerna att yrkeshögskolan bör byggas ut med minst 20 000 utbildningsplatser de kommande åren. Enligt motionärerna är yrkeshögskolan en matchningssuccé där många utexaminerade får jobb. I yrkande 7 önskas en översyn av de regelverk som omfattar yrkeshögskolan i syfte att förenkla etablering och drift av densamma. Yrkesutbildningarna behöver enligt motionärerna bl.a. bli betydligt mer långsiktiga.

I kommittémotion 2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2 efterfrågas att yrkeshögskolan stärks i flera avseenden och att ett stort yrkeshögskolelyft genomförs. Det innefattar enligt motionärerna bl.a. att utbildningsformen skalas upp och att samverkan med det lokala och regionala näringslivet stärks. Motionärerna anser att det är viktigt med en decentraliserad yrkeshögskola och att staten inte detaljstyr utbildningarna. Samtidigt önskar de att det införs ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan för att underlätta administrationen.

Bakgrund och gällande rätt

Utbildning inom yrkeshögskolan

Eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan regleras i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Utbildningarna inom yrkeshögskolan ska svara mot arbetslivets behov

(1 § lagen om yrkeshögskolan). En utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan kan efter ansökan få statsbidrag eller särskilda medel för utbildningen. Anordnare kan vara privata utbildningsföretag, kommuner, regioner och statliga myndigheter (4 § lagen om yrkeshögskolan).

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) är förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan. Myndigheten ska verka för att behoven av eftergymnasial yrkesutbildning, som inte är utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, tillgodoses. Det är MYH som beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan (1 kap. 4 § förordningen om yrkeshögskolan). Myndigheten beslutar också om statsbidrag eller särskilda medel efter ansökan (5 kap. 4 § förordningen om yrkeshögskolan). I prövningen av ansökningar bedömer MYH om utbildningsanordnaren har den kompetens och de förutsättningar som krävs för att anordna utbildning inom det yrkesområde som utbildningen avser (12 § lagen om yrkeshögskolan).

Utbyggnad av yrkeshögskolan

Yrkeshögskolan har sedan starten 2009 genomgått en stor expansion. Av betänkandet Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar framgår att antalet utbildningsplatser har mer än fördubblats och utbudet av utbildningar och utbildningsformer har breddats (SOU 2023:31, s. 23).

I budgetpropositionen för 2024 framförde regeringen att antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan behöver byggas ut ytterligare för att möta den ökade efterfrågan på yrkesutbildning och de fortsatta stora kompetensbehoven i hela Sverige, särskilt i de regioner som präglas av stora företags-etableringar och företagsexpansioner. Klimatomställningen kräver enligt regeringen ny kunskap på en rad olika områden och stärkt kompetens på flera nivåer, både inom näringslivet och offentlig sektor. Enligt regeringen finns det således ett betydande behov av kompetens på yrkeshögskolenivå inom många områden (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16).

Regeringen föreslog i budgetpropositionen att antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan ska öka successivt under de kommande åren. Riksdagen har i enlighet med regeringens förslag beslutat att öka anslaget för statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning med 236 miljoner kronor för 2024. Totalt anvisades drygt 4 miljarder kronor för statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning för 2024. Riksdagen har också beslutat om mer medel till förvaltningsanslaget för MYH för att myndigheten ska kunna hantera den omfattande utbyggnaden (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103).

MYH rapporterade i januari 2024 att mer än 40 000 nya utbildningsplatser på 477 utbildningar hade beviljats (myh.se). Enligt myndigheten görs en satsning på utbildningar inom områden med stora behov. Det handlar bl.a. om industriell produktion, energi, samhällsbyggnad och it-säkerhet. Beslutet om

nya platser och utbildningar innebär också att andelen yrkeshögskoleutbildningar som ges på distans har ökat. Närmare en tredjedel av yrkeshögskolans utbildningar erbjuds på distans och ca 15 procent av utbildningarna är uppdelade på flera orter (myh.se).

Anpassning av utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

MYH ska som en del av sitt instruktionsenliga uppdrag analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan (2 § förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan). Myndigheten publicerar s.k. områdesanalyser som bl.a. visar efterfrågan på kompetens inom olika yrkesområden på nationell och regional nivå.

Regeringen gav också i november 2023 MYH i uppdrag att analysera och redovisa hur yrkeshögskolans utbildningsutbud kan behöva anpassas på längre sikt med anledning av energi- och klimatomställningen i relation till arbetsmarknadens framtida kompetensbehov och svensk konkurrenskraft. I uppdraget ingår också att redovisa på vilket sätt yrkeshögskolans utbildningar bidrar till klimatomställningen. MYH ska särskilt beakta hur man inom ramen för uppdraget kan fokusera på fler utbildade inom STEM-området, som inbegriper ämnena naturvetenskap, teknik, konstruktion och matematik. Uppdraget ska redovisas senast den 6 september 2024 (U2023/02905).

MYH samordnar även ett pågående uppdrag om myndighetssamverkan för kompetensförsörjning. Prioriterade områden för 2024 är enligt myndighetens regleringsbrev bl.a. stöd till regionalt kompetensförsörjningsarbete samt arbete med analysunderlag för prognoser och dimensionering av utbildning.

Utredning om framtidens yrkeshögskola

Utredningen om framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar lämnade i juni 2023 sitt betänkande (SOU 2023:31). Utredningen hade i uppdrag att föreslå de förändringar som krävs i yrkeshögskolan för att säkerställa att den växande utbildningsformen fungerar effektivt i framtiden. Syftet var att förtydliga yrkeshögskolans roll i utbildningssystemet och att skapa förutsättningar för att yrkeshögskolan ska kunna fortsätta att utvecklas med bibehållen kvalitet (dir. 2021:88).

För att möta framtida behov av yrkeskunnande bedömer utredningen att yrkeshögskolan behöver fortsätta att växa. Sedan starten 2009 har utbildningsformen enligt utredningen professionaliserats och blivit mer kompetent, träffsäker och systematisk. Samtidigt har utbildningarna fått allt stabilare förutsättningar. Yrkeshögskolan har enligt utredningen utvecklats i riktning mot önskvärda effekter i fråga om utbud, funktion och effektivitet. Utredningen anser dock att staten bör ta ett större ansvar för att det ska finnas en fungerande infrastruktur för yrkeshögskolan, bl.a. genom systemstöd.

Gemensam antagning och systemet för studiedokumentation

Inom yrkeshögskolan sker i dag ansökan och antagning till en utbildning lokalt hos respektive utbildningsanordnare. Utredningen om framtidens yrkeshögskola lämnar förslag om att MYH, Myndigheten för digital förvaltning och Universitets- och högskolerådet (UHR) ska få ett gemensamt uppdrag att genomföra en förstudie för inrättande av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan med utgångspunkt i utredningens bedömningar (SOU 2023:31, s. 120).

Utredningen undersökte också behovet av förändringar när det gäller systemet för studiedokumentation från yrkeshögskoleutbildningar. Utredningen föreslår att MYH och Myndigheten för digital förvaltning ska ges i uppdrag att utforma ett nytt system för studiedokumentation (SOU 2023:31, s. 142).

Utredningen lämnar därutöver bl.a. även förslag om fördjupningsutbildningar inom yrkeshögskolan och om att inga utbildningar inom yrkeshögskolan bör få en permanent status. Utredningen föreslår också att utbildningsanordnarens ansvar för utbildningen tydliggörs i lagstiftningen. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla betydelsen av yrkeshögskolan i vårt svenska utbildningssystem. Utbildningsformen har vuxit mycket sedan införandet men behöver byggas ut ytterligare för att möta en ökad efterfrågan på yrkesutbildning och de fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige. När det gäller yrkanden om att bygga ut yrkeshögskolan kan utskottet konstatera att riksdagen i enlighet med regeringens förslag beslutat att öka anslaget för statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning för 2024 och att platserna därmed har blivit fler. Utskottet noterar också att regeringen vill att antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan ska öka ytterligare successivt under de kommande åren.

I fråga om planering och dimensionering av yrkeshögskolans utbildningar och behov av utbildningar i olika delar av landet vill utskottet påminna om att yrkesutbildningarna redan i dag ska initieras och drivas i nära samverkan med arbetslivet och dimensioneras efter arbetsmarknadens behov. Utskottet noterar också att det bl.a. ingår i uppdrag om myndighetssamverkan för kompetensförsörjning som samordnas av MYH att ta fram analysunderlag för prognoser och dimensionering av utbildning och stöd till regionalt kompetensförsörjningsarbete. MYH har också tagit fram ett stort antal områdesanalyser under 2023 och 2024 som synliggör hur utbudet av yrkesutbildning behöver se ut.

När det gäller yrkanden om utveckling av yrkeshögskolan och översyn av regelverk för utbildningsformen vill utskottet hänvisa till att betänkandet från Utredningen om framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar nu bereds i Regeringskansliet och utskottet vill inte föregå denna beredning. Utredningen har bl.a. lämnat förslag till ett gemensamt system för ansökan och till förändringar i systemet för studiedokumentation.

Utskottet ser mot ovanstående bakgrund, gällande bestämmelser och pågående arbete inte skäl att föreslå några åtgärder med anledning av yrkandena om yrkeshögskolan. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2023/24:1509 (S), 2023/24:2454 (C) yrkande 2, 2023/24:2457 (C) yrkandena 6 och 7 samt 2023/24:2687 (S) yrkande 65.

Validering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om validering.
Jämför reservation 9 (MP).

Motionerna

I motion 2023/24:1439 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) framhåller motionären att möjligheten att skapa nationella valideringsutbildningar inom bristyrken bör ses över. Genom ett större grepp och en gemensam valideringsplan för bristyrken tas problemet på allvar och fokus läggs på kvalitativt tillvaratagande av kompetens, enligt motionären.

I partimotion 2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 47 vill motionärerna att den nya lagstiftningen om validering som införts fr.o.m. januari 2023 följs upp, t.ex. för att uppmärksamma hinder för olika yrkesgrupper som fördröjer möjligheten att yrkesarbeta i Sverige.

Bakgrund och gällande rätt

Om validering

Den 1 januari 2023 trädde valideringsförordningen (2022:1549) i kraft. Förordningen innehåller bestämmelser om validering av en persons kunnande för att personen ska få en kvalifikation som omfattas av förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande eller en del av en sådan kvalifikation eller för att personen ska bli behörig till en utbildning som kan leda till en sådan kvalifikation eller del av en kvalifikation (1 §). Med validering avses en strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunnande oberoende av hur det förvärvats (2 §).

Myndigheten för yrkeshögskolan samordnar

Flera myndigheter har uppdrag som rör validering och samarbetar i frågan bl.a. genom en valideringsgrupp (Myndigheten för yrkeshögskolan, Valideringsrapport 2023 – läge och utveckling av validering nationellt och regionalt, 2023). Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har från den 1 januari 2023 uppdraget att följa, stödja och samordna utvecklingen av validering nationellt

och regionalt inom utbildningsområdet och i arbetslivet. Det framgår av myndighetens instruktion (2011:1162). Myndighetens arbete ska bl.a. bidra till en långsiktig kunskapsuppbyggnad för utförare av validering och till att stödja regionerna i deras arbete med att utveckla effektiva strukturer för validering på regional nivå för att på så sätt bidra till den strategiska kompetensförsörjningen.

Skolverket stöder och följer upp validering inom komvux

Från den 1 januari 2023 är huvudmannen för komvux skyldig att se till att en elev erbjuds validering, om eleven behöver det och valideringen görs inom ramen för en eller flera kurser eller nivåer som bekostas av elevens hemkommun (20 kap. 7 a § skollagen).

Skolverket har i uppdrag att utforma stöd till kommunerna för genomförande av inledande kartläggning av presumtiva elevers kunnande och validering inklusive fördjupad kartläggning av kunnande för elever inom komvux. Skolverket ska också ge kommunerna stöd när det gäller hur kompletterande utbildning kan genomföras inom komvux. Myndigheten ska även följa upp utvecklingen av kartläggning, validering och kompletterande utbildning. Uppföljningen ska göras på individnivå där så är möjligt och lämpligt.

Den del av uppdraget som avser stöd till kommunerna redovisades i januari 2024. Av rapporten framgår bl.a. att Skolverket har identifierat utmaningar såsom bristande kompetens och organisatoriska svårigheter hos huvudmän, skolledare, studie- och yrkesvägledare och lärare inom komvux. För att möta dessa utmaningar tillhandahåller myndigheten bl.a. stöd och verktyg för kartläggning och validering. Dessutom erbjuds olika typer av utbildningar (Skolverket, Stöd till kommunerna för genomförande av inledande kartläggning och validering inom komvux, 2024, s. 6).

Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 oktober 2025 (U2022/03031 [delvis], U2022/03922).

Andra myndigheters arbete

Universitets- och högskolerådet (UHR) ansvarar för bedömning av utländska utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå (5 § förordning [2012:811] med instruktion för Universitets- och högskolerådet). För utbildningar som leder till yrken som är reglerade i Sverige ansvarar andra myndigheter för bedömningen, t.ex. har Socialstyrelsen ansvaret för läkar- och sjuksköterskeutbildningar (uhr.se). UHR har bl.a. också arbetat med stöd för validering av yrkeskunskaper i antagning till yrkesläroutbildning och utvecklat systemet Valda som används av såväl sökande som anslutna lärosäten (UHR, Årsredovisning för 2023, s. 18–20).

Universitet och högskolor ska enligt högskoleförordningen (1993:100) bedöma reell kompetens för behörighet till högskolestudier och för tillgodoräknande av kunskap och färdigheter. För personer som besitter kompetens, exempelvis i form av mångårig arbetslivserfarenhet och fortbildning i tjänsten,

men som saknar den formella bakgrunden kan bedömning av reell kompetens vara ett alternativ. UHR redogör på sin webbplats för att reell kompetens t.ex. kan vara aktuellt för personer i omställning, personer som har områdeskompetens som kan anses värdefull för utbildningen och nyanlända och andra personer med en oavslutad utbildning från ett annat land (uhr.se).

Validering kan också ske genom Arbetsförmedlingen. Den som är inskriven som arbetssökande kan få sina yrkeskunskaper bedömda genom praktiska och teoretiska prov. Efter bedömningen utfärdas ett intyg eller betyg som innebär att kunskaperna erkänns formellt på den svenska arbetsmarknaden. Bedömningen kan också leda till rekommendationer om komplettering av kompetenser (arbetsformedlingen.se).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att validering är ett viktigt verktyg för att ta vara på den kunskap och erfarenhet som personer har förvärvat för möjligheter till utveckling och omställning samt för Sveriges kompetensförsörjning. Som utskottet tidigare konstaterat (bet. 2022/23:UbU9) är det positivt att det finns ett nationellt regelverk om validering på plats, liksom ett nationellt stöd för utvecklingen av validering.

I fråga om uppföljning av den nya lagstiftningen om validering kan utskottet konstatera att flera myndigheter inom utbildningsområdet har i uppdrag att stödja och följa utvecklingen på området och att MYH har i uppdrag att samordna utvecklingen av validering nationellt och regionalt inom utbildningsområdet och arbetslivet.

När det gäller möjligheter till nationella valideringsutbildningar och en valideringsplan vill utskottet återigen påminna om myndigheternas uppdrag och samverkan på området. UHR, MYH och Skolverket har alla instruktionsenliga uppdrag att främja validering. Skolverket har t.ex. tagit fram nationellt stöd för validering och kartläggning inom komvux, och UHR samordnar lärosätenas arbete för med validering av yrkeskunskaper vid antagning till yrkeslärarutbildning.

Mot ovanstående bakgrund och med hänvisning till gällande bestämmelser och pågående arbete avstyrker utskottet därmed motionerna 2023/24:1439 (M) och 2023/24:2691 (MP) yrkande 47.

Kvalitet inom komvux

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om hur statens och huvudmännens kontroll över den kommunala vuxenutbildningen kan öka. Jämför reservation 10 (S).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 56 begärs en utredning om hur statens och huvudmännens kontroll över den kommunala vuxenutbildningen kan öka. Det finns enligt motionärerna strukturella brister inom styrningen av och ansvarsfördelningen inom kommunal vuxenutbildning och det är vanligt att det systematiska kvalitetsarbetet brister, särskilt när utbildningen bedrivs på entreprenad av en extern utförare.

Bakgrund och gällande rätt

Entreprenad inom komvux

Skolväsendet omfattar skolformen kommunal vuxenutbildning (komvux) enligt 1 kap. 1 § skollagen. Kommunerna är huvudmän för utbildning inom komvux och ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, på gymnasial nivå, som anpassad utbildning på grundläggande nivå, som anpassad utbildning på gymnasial nivå och som svenska för invandrare (20 kap. 3 § skollagen). En huvudman får dock lämna över uppgifter till en enskild utbildningsanordnare på entreprenad (23 kap. 5 och 6 §§ skollagen) men huvudmannen behåller det yttersta ansvaret för att utbildningen följer lagar och regler (2 kap. 8 § skollagen). Med entreprenad avses att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för (23 kap. 2 § skollagen).

Skolinspektionen har tillsyn över kommunal vuxenutbildning

I 2 kap. 8 § skollagen anges att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med gällande bestämmelser. I 26 kap. skollagen finns särskilda bestämmelser om tillsyn, kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering. Skolinspektionen har tillsyn över skolväsendet och ska också granska kvaliteten i utbildningen inom skolväsendet (26 kap. 3 § skollagen). Granskningen ska avse den granskade utbildningens eller verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 19–20 §§ skollagen). Regeringen har skärpt Skolinspektionens uppdrag att utöva tillsyn över komvux genom en ändring i myndighetens instruktion som tillämpas från februari 2022 och som innebär att myndigheten ska granska verksamheten,

inte bara på huvudmannanivå som tidigare, utan också på skolnivå (2 § förordningen [2011:556] med instruktion för Statens skolinspektion). Om det finns brister i verksamheten kan huvudmannen få ett föreläggande som innebär att åtgärder måste vidtas. Ett sådant föreläggande kan också förenas med vite.

Skolinspektionen har på senare tid arbetat med flera regeringsuppdrag som rör kvaliteten i komvux. I februari i år redovisade myndigheten sitt uppdrag att granska kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) (U2021/04942) och i april redovisade myndigheten en kartläggande granskning av hur undervisningstid erbjuds inom komvux (U2022/02495). Myndigheten har också ett pågående uppdrag att granska betygsrätten i komvux, dvs. rätten för en enskild utbildningsanordnare att sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2024 (U2022/02495).

Systematiskt kvalitetsarbete

Huvudmannen för utbildning inom skolväsendet ska systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen (4 kap. 3 § skollagen). Rektorn har motsvarande skyldighet att genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå (4 kap. 4 § skollagen).

Skolverket ansvarar för nationell uppföljning och utvärdering av skolväsendet och ska öka kunskapen om hur utbildningarna och verksamheterna inom skolväsendet har utvecklats i förhållande till de nationella målen (2 § förordningen med instruktion för Statens skolverk). Enligt 7 § i Skolverkets instruktion ska myndigheten i nära samarbete med huvudmännen stödja dem i deras utbildningsverksamhet och andra pedagogiska verksamheter samt bidra till att förbättra huvudmännens förutsättningar att arbeta med utveckling av verksamheten för en ökad måloppfyllelse. När det gäller det systematiska kvalitetsarbetet har Skolverket bl.a. tagit fram stöd i form av kompetensutveckling, allmänna råd och stödmaterial. Det finns även utbildningar som syftar till förbättrad kvalitet och ökad likvärdighet inom komvux och som riktar sig direkt till skolchefer, skolledare och utvecklingsledare med ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet. Myndigheten har tagit fram ett nationellt kvalitetssystem som ska fungera som utgångspunkt för kvalitetsarbetet inom skolväsendet och har genomfört kvalitetsdialoger med huvudmän (skolverket.se).

Den 18 april 2024 fick Skolverket ett uppdrag om att genomföra riktade insatser i syfte att höja kunskapsresultaten i skolan och vuxenutbildningen samt öka måloppfyllelsen i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Insatserna ska bidra till höjda kunskapsresultat, ökad kvalitet i undervisningen och en mer likvärdig utbildning. Skolverket ska i arbetet med uppdraget utgå från det nationella kvalitetssystemet, ta tillvara nationella och internationella

erfarenheter samt basera sina insatser på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (U2024/01164).

Skolverket arbetar även för närvarande på uppdrag av regeringen med att ta fram föreskrifter om hur det systematiska kvalitetsarbetet enligt skollagen ska bedrivas. Myndigheten ska också inhämta synpunkter från andra myndigheter och organisationer, bl.a. i syfte att föreskrifterna ska bli ändamålsenliga vid tillsyn. Föreskrifterna ska enligt uppdraget meddelas senast den 28 februari 2025 (U2024/00459)

Utredningen om ökat statligt ansvar för skolan

Utredningen om ökat statligt ansvar för skolan (U 2020:07) hade bl.a. i uppdrag att analysera hur statens ansvar för komvux kan stärkas. Utredningen redovisade sitt betänkande hösten 2022 (SOU 2022:53). Utredningen bedömer bl.a. att staten bör vidta åtgärder för att höja kvaliteten på och utveckla styrningen av utbildning på entreprenad och att staten bör styra, stödja och stimulera regional samverkan mellan kommuner inom komvux i högre utsträckning än i dag. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandet om statens och huvudmännens kontroll över den kommunala vuxenutbildningen kan utskottet inledningsvis konstatera att komvux är en skolform inom skolväsendet som Skolinspektionen har tillsyn över och Skolverket följer upp. Utskottet noterar också att Skolverket ger nationellt stöd för kvalitetsarbete för olika målgrupper inom skolväsendet och tar för närvarande fram förslag till föreskrifter för det systematiska kvalitetsarbetet som ska förtydliga hur kvalitetsarbetet ska bedrivas. Vidare noterar utskottet att Skolinspektionen har haft flera uppdrag som rör utbildning inom komvux på senare år och att myndigheten numer granskar utbildning inom komvux inte bara på huvudmannanivå utan också på enhetsnivå.

Utskottet kan också konstatera att Utredningen om ökat statligt ansvar för skolan bl.a. hade i uppdrag att analysera hur statens ansvar för komvux kan stärkas. Utredningen gjorde bedömningen att staten bör vidta åtgärder för att höja kvaliteten på och utveckla styrningen av utbildning på entreprenad. Utskottet vill inte föregripa beredningen av betänkandet.

Mot bakgrund av ovanstående och med hänvisning till gällande bestämmelser och pågående arbete avstyrker utskottet motion 2023/24:2687 (S) yrkande 56.

Svenska för invandrare m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbildning i svenska för invandrare och språkrav för barnskötarutbildning.

Jämför reservation 11 (S), 12 (MP) och 13 (SD).

Motionerna

Utbildning i svenska för invandrare

I kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 62 framför motionärerna att svenska språket är helt avgörande för etablering på arbetsmarknaden och för att bli en del av det svenska samhället. För att fler ska kunna lära sig svenska behöver i utbildningen i sfi fungera bättre och kvaliteten stärkas enligt motionärerna. För att få fler att läsa sfi, framför motionärerna i yrkande 67, att det behövs ett kommunalt språkansvar som förpliktigar kommunen att söka upp personer som har rätt att delta i sfi.

I partimotion 2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 39 uttrycker motionärerna att de vill se en mer flexibel och individanpassad sfi av hög kvalitet. I yrkande 40 anges att sfi med fördel kan innehålla fördjupad samhällsinformation och studie- och yrkesvägledning som motverkar stereotypa yrkesval.

Språkrav för barnskötarutbildning

I kommittémotion 2023/24:366 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5 vill motionärerna att regeringen överväger att skärpa kraven på svenskkunskaper till certifiering i svenska på nivå C1 för antagning till yrkesutbildning för att bli barnskötare. Språket är enligt motionärerna den enskilt viktigaste faktorn för lyckad integration och vikten av det svenska språket i förskolan borde beaktas.

Bakgrund och gällande rätt

Om utbildning i svenska för invandrare

Kommunal vuxenutbildning tillhandahålls som utbildning i svenska för invandrare (sfi). Av skollagen (2010:800) framgår att utbildning i svenska för invandrare syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Utbildningen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar (20 kap. 4 § skollagen).

Sfi bedrivs i form av fyra olika nationella kurser – A, B, C och D – uppdelade på tre olika studievägar. Kurserna regleras i kursplanen för sfi (Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2017:91] om kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare). Den första studievägen riktar sig bl.a. till personer med mycket kort studiebakgrund och den tredje studievägen till personer med god studievana. En elev påbörjar sina studier inom den studieväg som passar individens förutsättningar.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna (20 kap. 8 § skollagen). Utbildning i svenska för invandrare ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minskas om eleven begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med utbildningens syfte. Huvudmannen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov (20 kap. 24 § skollagen). Huvudmannen ska i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att utbildning i svenska för invandrare kan kombineras med andra aktiviteter som arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning (20 kap. 25 § skollagen). Utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete (20 kap. 26 § skollagen).

Rätt att delta i utbildning i sfi

En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge (20 kap. 31 § skollagen). Med bosatt i landet avses den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Som bosatt i landet anses även den som inte är folkbokförd här men t.ex. har ansökt om uppehållstillstånd som flykting (asylsökande) eller uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 1 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (29 kap. 2 § skollagen). Dessa personer har dock inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning (29 kap. 3 § skollagen).

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds personer som har rätt att delta i utbildningen (20 kap. 28 § skollagen). Varje kommun ska aktivt verka för att nå personer i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till sfi inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader. Kommunen ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att hon eller han anmält sig till sfi hos kommunen (20 kap. 29 § skollagen). Hemkommunen är också

skyldig att se till att den som avser att påbörja sfi erbjuds studie- och yrkesvägledning (20 kap. 30 § skollagen).

Skolinspektionen granskar utbildning i sfi

Skolinspektionen ska sedan 2022 granska komvux inte bara på huvudmannanivå, utan också på enhetsnivå (2 § förordningen [2011:556] med instruktion för Statens skolinspektion). Myndigheten redovisade i februari 2024 uppdraget att genomföra en granskning av sfi (U2021/04942). Skolinspektionen konstaterar att utbildningen brister i kvalitet trots att flera reformer har gjorts för att stärka kvaliteten inom sfi. Enligt myndigheten ges eleverna inom sfi olikvärdiga möjligheter att lära sig grundläggande svenska (Undervisning inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare – Att lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk, Skolinspektionen, 2024).

Förslag om stärkt kvalitet i sfi

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2024 att alldeles för många utrikesfödda står långt ifrån arbetsmarknaden och att det i många fall är bristande kunskaper i svenska som är en del av orsaken till arbetslöshet. Därför har regeringen aviserat att man vill stärka undervisningen i sfi med inriktning mot högre krav och högre kvalitet (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16). Utredningen Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (Kliva) föreslog bl.a. tidsbegränsad sfi-utbildning och fastställda kurstider samt ändamålsenliga individuella studieplaner och progressionsplanering. Utredningen föreslog även skärpta krav på kommunerna för deras uppsökande verksamhet, bl.a. genom att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sitt arbete med den uppsökande verksamheten (SOU 2020:66).

Den 29 februari 2024 remitterade Utbildningsdepartementet ett utkast till lagrådsremiss med titeln Skärpta krav i sfi med förslag som bygger på Kliva-utredningens förslag (U2024/00641). Bland förslagen i lagrådsremissen finns bl.a. förslag om att rätten att delta i sfi som huvudregel ska gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen, om att en elevs kunskaper ska bedömas när eleven tas emot i sfi, om ändringar i studieplanen samt förslag om att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå de personer i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Nytt uppdrag om kurser i sfi

Skolverket fick den 4 april 2024 i uppdrag att ta fram förslag till nya kurser i sfi och en kursplan för var och en av kurserna (U2024/01043). Av varje kursplan ska studieomfattningen i form av verksamhetspoäng också framgå, precis som för övriga utbildningsformer inom komvux. Uppdraget syftar till att förbättra individanpassningen och göra utbildningen i sfi mer likvärdig över hela landet. Bakgrunden är bl.a. granskningar som har visat att undervisningen i sfi inte lever upp till regelverkets krav på individanpassning.

Uppdraget ska delredovisas senast den 11 november 2024 och slutredovisas senast den 15 december 2025.

Sammanhållen utbildning för nyanlända i etableringsprogrammet

Lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare gäller för nyanlända invandrare mellan 20 och 65 år som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring om det har beviljats enligt vissa uppräknade bestämmelser om uppehållstillstånd för bl.a. flyktingar och alternativt skyddsbehövande (1 §). I förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet). Under den första tiden i etableringsprogrammet ska en nyanländ invandrare delta i kartläggning och medverka till upprättandet av en individuell handlingsplan (11 §). Sedan ska den nyanlände så snart som möjligt ta del av sfi eller motsvarande utbildning vid folkhögskola och samhällsorientering enligt lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare (12 §).

Kommunerna ska sedan den 1 augusti 2022 inom komvux tillhandahålla en sammanhållen utbildning för nyanlända som omfattas av det som brukar benämnas utbildningsplikt, dvs. de som tar del av insatser som avses i lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden för insatserna (20 kap. 3 a § skollagen). Den sammanhållna utbildningen ska innehålla sfi, orienteringskurser och kurser på grundläggande eller gymnasial nivå (2 kap. 24 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning. Även andra insatser som är gynnsamma för elevernas kunskapsutveckling kan ingå i utbildningen. Det kan t.ex. handla om studie- och yrkesvägledning, validering och läs- och skrivinläring (prop. 2021/22:51 s. 38). Den syftar till att i strukturerad form ge deltagarna sådana kunskaper som de behöver för att kunna studera vidare eller etablera sig på arbetsmarknaden (20 kap. 4 a § skollagen). Den sammanhållna utbildningen ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 23 timmars undervisning i veckan (20 kap. 33 a § skollagen). Utbildningen ska vidare följa en plan som beslutas av hemkommunen och som innehåller uppgifter om utbildningens syfte, organisation och huvudsakliga innehåll. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan (20 kap. 33 b § skollagen).

Översyn av samhällsorientering för nyanlända

Samhällsorientering för nyanlända regleras i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare och i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Samhällsorienteringen ska ge nyanlända en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Det är kommunen som tillhandahåller samhällsorienteringen. Den ska påbörjas så snart som möjligt efter att

den nyanlände har folkbokförts i kommunen. Kommunen bestämmer utformningen av den samhällsorientering som kommunen erbjuder och ska ha en plan för dess innehåll och omfattning. Kommunen ansvarar vidare för att insatsen leds av personer med lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet och ämneskunskap. Länsstyrelserna ansvarar för att främja och följa upp samhällsorienteringen inom respektive län. Utvecklingen av verksamhet och resultat redovisas i en årlig rapport till regeringen.

Regeringen tillsatte i december 2023 en utredning som har fått i uppdrag att göra en översyn av samhällsorienteringen (dir. 2023:169). Syftet med översynen är att göra samhällsorienteringen obligatorisk och koppla den till relevanta ersättningsystem samt att stärka kunskaperna om det svenska samhället hos, och tydliggöra vilka förväntningar samhället har på, personer som bor i Sverige. Utredaren ska bl.a. föreslå hur samhällsorienteringen kan göras till en del av den kommunala vuxenutbildningen. Uppdraget ska redovisas senast den 21 februari 2025.

Språknivåer enligt gemensamma europeiska referensramen för språk

Europarådets Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning (Gers) beskriver bl.a. färdigheter inom främmande språk på en skala från A1 (användare på nybörjarnivå) till C2 (avancerad användare). Gers utvecklades för att ge en gemensam grund inom EU vid bl.a. utarbetande av examina och kursplaner.

Enligt Gers kan en person som behärskar ett språk på nivå C1 bl.a. förstå ett brett urval av krävande, längre texter och urskilja underförstådda betydelser, uttrycka sig flytande och spontant, använda språket flexibelt och effektivt för såväl sociala som studie- och arbetsrelaterade ändamål. C1 innebär vidare att personen kan producera tydliga, välstrukturerade och detaljerade texter om komplexa ämnen och på ett planerat sätt med olika medel kan organisera och binda samman en text till en sammanhängande helhet (Skolverket, Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning, 2009).

Barnskötarutbildning och språkrav

Om yrkesutbildning som leder till arbete som barnskötare

Det går att läsa en yrkesutbildning som leder till arbete som barnskötare både inom gymnasieskolan och inom komvux. Gymnasieskolans nationella barn- och fritidsprogram är en treårig utbildning som kan leda till en yrkesexamen med barnskötare som möjlig yrkesutgång. På barn- och fritidsprogrammet är det obligatoriskt att läsa två kurser i svenska eller svenska som andraspråk. Den tredje kursen, svenska eller svenska som andraspråk 3, ingår i utbildningen men går att välja bort (4 kap. 23 § gymnasieförordningen). För behörighet till ett nationellt program, dvs. bl.a. till barn- och fritidsprogrammet, krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk från årskurs 9 (16 kap. 30 och 31 §§ skollagen). Grundskolans svenskämnen motsvaras inom komvux av svenska respektive svenska som andraspråk på grundläggande nivå.

Inom komvux går det att läsa eller komplettera motsvarande barn- och fritidsprogrammet för en yrkesexamen men det är också möjligt att studera en barnskötarutbildning genom sammanhållna yrkesutbildningar, s.k. yrkespaket. För behörighet till utbildning inom komvux på gymnasial nivå krävs att den sökande har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (20 kap. 20 § skollagen). Skolverkets exempel på nationella yrkespaket har tagits fram i samråd med bransch-kunniga och Skolverkets nationella programråd för att säkerställa att kursinnehållet motsvarar kompetenskraven på nationell nivå inom olika yrkesområden. Det finns i dag inga föreskrifter om förkunskapskrav för utbildning till barnskötare inom regionalt yrkesvux men Skolverket har ett bemyndigande att meddela föreskrifter om särskilda förkunskapskrav enligt 3 kap. 6 § förordningen om vuxenutbildning.

Om förkunskapskrav

Yrkesvuxutredningen behandlar bl.a. frågor om behörighet och antagning till sammanhållna yrkesutbildningar i sitt betänkande (SOU 2024:16, s. 218 f.). Betänkandet överlämnades i februari 2024 och är ute på remiss t.o.m. den 10 juni 2024. Enligt utredningen beskriver kommunerna att det är en utmaning att bedöma om den sökande har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Som språklig förkunskapsnivå för en sammanhållen yrkesutbildning till barnskötare anger huvudmännen inte sällan krav på svenskkunskaper. Utredningen redogör bl.a. för praxis på området där det framgår att Skolväsendets överklagandenämnd har konstaterat att kommuner i vissa fall har haft rätt att ställa krav på förkunskaper, bl.a. språkkunskaper, så länge det är relevant i förhållande till den sökta utbildningen (SOU 2024:16, s. 225 och 240–241).

Inom komvux förekommer att huvudmännen erbjuder yrkesutbildning som s.k. kombinationsutbildning. Då kombineras utbildning i yrkesämnena med utbildning i svenska språket. Av rapporten Kartläggning av kombinationsutbildningar (Skolverket, 2022) framgår att huvudmännen ofta också formulerar språkliga nivåer för behörighet till en viss kombinationsutbildning. Skolverket redovisade i februari 2023 ett regeringsuppdrag om kombinationsutbildningar inom komvux (Skolverket, Information och stöd i genomförandet av kombinationsutbildningar inom komvux, 2023). Skolverket framför att myndigheten ser behov av nationella riktlinjer för hur kombinationsutbildningar ska utformas, exempelvis när det gäller den språkliga nivån. Skolverket aviserar också att de arbetar vidare med att ta fram riktlinjer (s. 5–6).

Utredning om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling

Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna förslag om hur förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska kan stärkas, bl.a. när det gäller nyanlända barn (dir. 2019:71). Utredningen om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling i svenska redovisade sitt uppdrag i november 2020 och konstaterar bl.a. att bristande språkkunskaper i svenska hos förskolepersonalen är ett stort problem i många förskolor. Utredningen lämnar bl.a. förslag om en översyn av barnskötar-

utbildningarnas omfattning, innehåll och kvalitet, detta för att anpassa utbildningarna till de kunskaper som behövs i barnskötaryrket i dag, t.ex. när det gäller barns språkutveckling och andraspråkutveckling i svenska. Dessutom bedömer utredningen att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram allmänna råd om vilka grundläggande krav som bör ställas på personal som arbetar i förskolan, t.ex. när det gäller svenskkunskaper (SOU 2020:67). Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Regeringen aviserade den 29 april 2024 att en utredning ska tillsättas som får i uppdrag att utreda hur en obligatorisk språkförskola ska kunna införas för barn som inte har tillräckliga kunskaper i svenska språket och hur krav på svenskkunskaper för personal i förskolan ska kunna införas (regeringen.se).

Insatser för bättre svenskkunskaper bland anställda inom välfärden

Skolverket har i uppdrag att tillhandahålla insatser som syftar till att förbättra kunskapen i det svenska språket bland anställda inom välfärden (U2021/04941 och U2022/04067). Uppdraget ska slutredovisas senast den 16 oktober 2024. Skolverket erbjuder olika språkfrämjande och kompetenshöjande insatser särskilt inriktade på personal i förskolan. Insatserna omfattar bl.a. utbildning i yrkessvenska för verksam förskolepersonal och utbildning av språkutvecklare som stöd till förskolorna (skolverket.se).

Utskottets ställningstagande

Utbildning i svenska för invandrare

Som utskottet tidigare anfört (bet. 2022/23:UbU9) är kunskaper i svenska språket en nyckel till etablering i det svenska samhället för nyanlända vuxna. I fråga om kvaliteten i utbildningen i sfi vill utskottet uppmärksamma pågående arbete, bl.a. Skolinspektionens granskningar och Skolverkets stödinsatser men också den fortsatta beredningen av förslag från utredningen Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (Kliva) och Utbildningsdepartementets utkast till lagrådsremiss Skärpta krav i sfi som nu remitteras.

När det gäller yrkandet om ett kommunalt språkansvar finns det i det nämnda utkastet till lagrådsremiss från Utbildningsdepartementet förslag om att kommunerna ska bli skyldiga att upprätta en handlingsplan för sina insatser att nå personer som har rätt till sfi och motivera dem att delta i utbildningen. Utskottet vill inte föregripa den fortsatta beredningen av förslagen.

När det gäller yrkanden som rör utformningen av sfi kan utskottet konstatera att utbildningen i sfi ska anpassas efter individens behov och förutsättningar. Utskottet vill också upplysa om att regeringen nyligen gett Skolverket i uppdrag att ta fram flera kurser i sfi och en kursplan för var och en av kurserna för en bättre individanpassning och likvärdighet över landet. Uppdraget ska delredovisas i november 2024 och slutredovisas senast den 15 december 2025. I fråga om samhällsinformation och studie- och yrkesvägledning kan utskottet påminna om att utbildningen som nyanlända får ta del av

inom ramen för den s.k. utbildningsplikten bl.a. kan innehålla orienteringskurser och studie- och yrkesvägledning. Dessutom vill utskottet hänvisa till att det nyligen tillsatts en utredning som ska göra en översyn av samhällsorienteringen för nyanlända. Översynen syftar bl.a. till att göra samhällsorienteringen obligatorisk och till att stärka kunskaperna om det svenska samhället hos personer som bor i Sverige.

Mot bakgrund av ovanstående, pågående arbete och gällande bestämmelser avstyrker utskottet därmed motionerna 2023/24:2687 (S) yrkandena 62 och 67 och 2023/24:2691 (MP) yrkandena 39 och 40.

Språkrav för barnskötarutbildning

I fråga om att skärpa kraven på svenskkunskaper för blivande barnskötare kan utskottet instämma i att det är viktigt att personal i svensk förskola har goda svenskkunskaper. Utskottet erfar att det pågår ett arbete med nationella riktlinjer för kombinationsutbildningar inom komvux hos Skolverket och att myndigheten i detta sammanhang särskilt nämner den språkliga nivån. Vidare noterar utskottet att svenskkunskaper inte sällan förekommer som förkunskapskrav till barnskötarutbildningar inom ramen för komvux, trots att några sådana nationella krav inte finns enligt Yrkesvuxutredningen.

Utskottet vill också påminna om den fortsatta beredningen av betänkandet från Utredningen om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling i svenska med förslag om en översyn av barnskötarutbildningarna och om grundläggande krav på svenskkunskaper. Därtill har regeringen aviserat att en utredning ska tillsättas med uppdrag att utreda frågan om hur språkrav för personal i förskolan kan införas.

Utskottet ser inte skäl att föregripa det arbete som pågår och avstyrker därmed motion 2023/24:366 (SD) yrkande 5.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 2 (S), 3 (SD), 4 (V), 5 (C) och 6 (MP).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlat tidigare under valperioden. Under riksmötet 2022/23 gjordes detta i betänkande 2022/23:UbU9. Riksdagen har avslagit motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att göra en annan bedömning nu och avstyrker därför de motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2.

Reservationer

1. **Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (S)**

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54 och

avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 55,

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2020 av Isak From m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 34 och 35,

2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 4,

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 8 och 9,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 36 och

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 36, 37 och 44.

Ställningstagande

Införandet av omställningsstudiestödet innebär att Sverige nu har världens bästa system för omställning. Fler yrkesverksamma får möjlighet att utbilda sig för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. De förbättrade möjligheterna väntas ge en ökad efterfrågan på många utbildningar, inte minst utbildningar inom yrkeshögskolan och yrkesutbildningar inom komvux och folkhögskolan. De resurser som regeringen har aviserat för ändamålet är otillräckliga för att ta itu med de långa köer som byggts upp. När omställningstakten i samhället ökar behöver vi fler utbildningar som främjar rörlighet och flexibilitet. Utbildningsutbudet för omställning och kompetensutveckling behöver öka.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

2. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 4,

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 8 och 9 samt

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 36 och
avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 55,

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2020 av Isak From m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 34 och 35,

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54 och

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 36, 37 och 44.

Ställningstagande

Systemet för vuxenutbildning behöver stärkas för att möta en ökad och föränderlig efterfrågan på arbetsmarknaden. Det behöver satsas mer på yrkes- och lärlingsutbildningar som är viktiga för tillväxten, inte minst för små och medelstora företag. Statens möjlighet att snabbt bidra till kompetensförsörjningen genom bl.a. utbyggnad av platser inom yrkesvux och yrkeshögskolan samt genom vidareutbildningar för bristyrken behöver också ses över. Centerpartiet har drivit på för en mycket snabbare utbyggnad på alla nivåer av vidareutbildning, från yrkesvux till yrkeshögskolan, inte minst genom det nya omställningsstudiestödet som ger vuxna mitt i livet möjlighet att utbilda sig till bristyrken.

För att utbildningarna ska ge arbete efter avslutad utbildning och för att arbetsmarknaden ska få tillgång till kompetent arbetskraft behöver utbildningarna på både lägre och högre nivå vara högkvalificerade. För att möta behoven av utbildad arbetskraft finns också skäl att på olika sätt bejaka näringslivets medverkan. De tilltänkta arbetsgivarna bör vara en drivande kraft i utvecklingen och i genomförandet av yrkes- och lärlingsutbildningar. Det bör vara förmånliga villkor för branscher och företag som på frivillig väg vill starta trainee- och lärlingsutbildningar. Försök där kommuner och regioner samarbetar om att skräddarsy utbildningar bör följas och, om de visar sig effektiva bör de permanentas. Lärlingssystemet måste också kunna erbjudas vuxna.

För att möjliggöra utveckling, omställning och trygghet på en mer flexibel arbetsmarknad behöver också möjligheterna till kompetensutveckling under

hela livet förbättras. Var du bor ska inte avgöra ditt utbildningsutbud. Det borde vara möjligt att studera på komvux oavsett hur kommungränserna går. Det är också viktigt att det finns både korta och långa utbildningar inom vuxenutbildningen för att stärka Sverige som kunskapsnation. Förutsättningarna för vuxenutbildning i hela landet behöver stärkas, inte minst genom satsningar på lärocentrum och att möjliggöra för fler distansutbildningar. På så sätt blir utbildning tillgänglig för fler.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

3. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 55,

2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 34 och 35 samt

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 36, 37 och 44 samt

avslår motionerna

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2020 av Isak From m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 4,

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 8 och 9,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 36 och

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54.

Ställningstagande

Klimatomställningen inom industri och näringsliv kommer att stärka den svenska konkurrenskraften och bidra till en hållbar samhällsutveckling i hela landet. Politiken behöver dock förbättra förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens till rätt plats, bl.a. genom utbildningssatsningar och omställningsstudiestöd.

Med hög arbetslöshet och branscher som inte hittar sökande till sina tjänster behövs alla möjligheter för människor att byta yrke och öka sin kompetens. Vuxenutbildningen och yrkeshögskolan är bärande komponenter för det livslånga lärandet och behöver byggas ut. Komvux ger bl.a. möjligheter för den som behöver stärka sin position i arbetslivet. Särskilt viktiga är yrkespaketen som leder till branschcertifieringar. Yrkeshögskolans utbildningar har nära anknytning till arbetsmarknadens behov och erbjuder eftergymnasiala utbildningar över hela landet. Det är en viktig utbildningsform för att motverka

kompetensbrist och det finns potential för en utbyggnad. Utbyggnaden behöver ske i så hög takt som möjligt med bibehållen hög kvalitet.

För att förvalta den kompetens och erfarenhet som många människor redan har behöver människor erbjudas möjligheten att om- och vidareutbilda sig under hela yrkeslivet. Genom klimatomställningen kan också nya gröna jobb skapas. Regeringen bör lansera ett grönt kunskapslyft med syftet att underlätta teknik- och kompetensskifte och omställning till en hållbar arbetsmarknad och för att motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga. Kunskapslyftet bör genomföras som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom vuxenutbildningen, yrkeshögskolan, gymnasieskolan och högskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

4. Utbildning inom vissa områden, punkt 2 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvisst (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 3 och

2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 38 och
avslår motionerna

2023/24:104 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 5,

2023/24:1444 av Johanna Rantsi (M),

2023/24:2446 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 18,

2023/24:2494 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Kulturella och kreativa näringar är en viktig del av den svenska ekonomin, och det är därför avgörande att stödja branschens utveckling och tillväxt. För att de kreativa näringarna ska kunna fortsätta frodas och för att tillgodose deras kompetensbehov, anser vi att regeringen bör undersöka möjligheterna att genomföra riktade insatser. Det kan handla om utbildningsprogram, lärlingsplatser eller incitament för att företag ska investera i kompetensutveckling för sina anställda. Det kan också handla om samarbete med branschen för att fler personer ska bli intresserade av att arbeta i branschen, t.ex. genom att stödja utbildningar och kurser som ger nödvändiga kompetenser eller att ge möjlighet till praktisk erfarenhet inom branschen.

I dag är bristen på veterinärer ett stort problem, framför allt på landsbygden. Att det finns veterinärer att tillgå dygnet runt är en förutsättning för djurhälsan och en viktig trygghetsfaktor för både privatpersoner och deras husdjur men inte minst för lantbrukare med djurhållning. Djurskötare kan avlasta veterinärer genom att utföra vissa arbetsuppgifter som inte kräver veterinärkompetens, vilket kan frigöra tid för veterinärer att fokusera på mer komplexa uppgifter. En åtgärd kan vara att underlätta utbildningen till djurskötare och utöka möjligheten att tillgodoräkna sig praktisk erfarenhet i högre grad än i dag. Vi anser därför att regeringen bör verka för att under vissa förutsättningar förkorta djurskötarutbildningen och utöka möjligheten att tillgodogöra sig praktisk erfarenhet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

5. Utbildning inom vissa områden, punkt 2 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:104 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 3,

2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 38,

2023/24:1444 av Johanna Rantsi (M),

2023/24:2446 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 18,

2023/24:2494 av Ann-Sofie Lifvnhage (M) och

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

I Sverige bor många som är adopterade från andra länder, personer som har rätt att lära sig mer om sitt ursprung. När de går i skolan har de rätt att lära sig sitt modersmål förutsatt att de har grundläggande kunskaper i språket. Det bygger också på att det finns ett engagemang från både föräldrar och barn. När de ska söka sitt ursprung möts de ofta av språkbarriärer som försvårar för dem att ta del av information. Mer behöver göras för att stötta adopterade i att söka sitt ursprung. En utökad rätt att studera sitt modersmål på komvux för adopterade bör därför utredas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

6. Utbildning inom vissa områden, punkt 2 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2446 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 18 och
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 23 och
avslår motionerna

2023/24:104 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 5,
2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 3,
2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 38,
2023/24:1444 av Johanna Rantsi (M) och
2023/24:2494 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Ställningstagande

Många samer som förlorat sitt modersmål eller fått bristfällig undervisning i samiska är nu i arbetslivet. Hur denna grupp ska kunna få tillgång till undervisning i samiska behöver ses över. Det bör därför utredas hur ett års studier i samiska kan finansieras och genomföras. Det bör också övervägas om ersättningen kan utgå från samma nivå som arbetslöshetsersättningen.

När det gäller vård- och omsorgsutbildningar bör rehabiliterande och hälsofrämjande arbetssätt vara en självklar del i utbildningen. Efter sjukdom eller olyckor är det oerhört viktigt att få hjälp med träning och rehabilitering. Förutom att det kan förbättra möjligheterna för den enskilde att klara sig själv finns det stora hälsoekonomiska skäl till att arbeta med förebyggande och rehabiliterande insatser.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

7. Utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan, punkt 3 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S),
Mats Wiking (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 65 och avslår motionerna

2023/24:1509 av Heléne Björklund och Magnus Manhammar (båda S),

2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2 och

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Yrkeshögskolan har bevisat att man skapar utbildningar som i mycket hög utsträckning leder till arbete och som har blivit en verklig motor för regional tillväxt och kompetensförsörjning runtom i landet. I budgetpropositionen för 2023 skar regeringen ned på antalet utbildningsplatser, för att sedan ångra sig och återföra medel i budgeten för 2024. Regeringens nedskärningar och ryckiga tilldelning av platser försämrar planeringsförutsättningarna och riskerar att försämma både tillgången och kvaliteten på utbildningar.

Yrkeshögskolan behöver byggas ut ytterligare för att möta de fortsatt stora kompetensbehoven runt om i Sverige. Utbyggnaden behövs inte minst i regioner som präglas av stora företagsetableringar och företagsexpansioner, men också för att möjliggöra omställningen inom en rad sektorer. Klimatomställningen och den ökande användningen av artificiell intelligens är två exempel. Ökad tillgång till rätt kompetens är också nödvändig inom sektorer som redan utgör styrkeområden, såsom fordonsindustrin som nu utvecklas inom batteritillverkning. Detta är avgörande för att stärka Sveriges position som en global aktör på området men också för att främja elektrifieringen i industrin och samhället i stort.

Expansionen av yrkeshögskolan behöver fortsätta under de kommande åren samtidigt som utbildningssystemet vårdas och utvecklas. Eftersom kompetensbristen fortfarande är stor och söktrycket högt på yrkeshögskoleutbildningar, och ökar ytterligare med införandet av omställningsstudiestödet, ser vi att en större utbyggnad är både möjlig och nödvändig.

Yrkeshögskolan är en decentraliserad utbildningsform. Med kraftigt ökade volymer ökar också behovet av en samlad stödstruktur. Därför finns det också behov av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan och ett förstärkt system för studiedokumentation för yrkeshögskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

8. Utbyggnad och utveckling av yrkeshögskolan, punkt 3 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2 och
2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 6 och 7 samt
avslår motionerna
2023/24:1509 av Heléne Björklund och Magnus Manhammar (båda S) och
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 65.

Ställningstagande

Yrkeshögskolan med sina specialiserade utbildningar som direkt matchar arbetsmarknadens behov är ett av de mest framgångsrika projekten för svensk utbildning och arbetsmarknad med stora samhällsekonomiska vinster. Yrkeshögskolan är en lika naturlig och viktig del i det svenska utbildningssystemet som exempelvis universitet och högskolor. De kommande åren behöver yrkeshögskolan byggas ut med minst 20 000 utbildningsplatser. Det finns en rimlig möjlighet att skala upp yrkeshögskolan med minst 35 procent på tio år. Det borde vara en minsta ambition, givet den efterfrågan som finns.

Yrkeshögskolans regelverk behöver också ses över i syfte att förenkla etablering och drift av yrkeshögskoleutbildningar. Yrkeshögskoleutbildningar behöver bli betydligt mer långsiktiga samtidigt som kvaliteten behöver hållas på en hög nivå. Yrkeshögskolan lider av att utbildningarna inte är permanenta utan drivs med projektanslag, vilket gör att anordnarna inte får långsiktighet i sin verksamhet.

Vidare behöver samarbeten med det offentliga och näringslivet som ger utrymme för lärlingsutbildning fortsätta att utvecklas och samverka med det lokala och regionala näringslivet stärkas. Det är viktigt med en decentraliserad yrkeshögskola som inte detaljstyrs av staten. Samtidigt bör ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan införas för att underlätta administrationen både för yrkeshögskolan och för den enskilde.

Ett stort YH-lyft bör genomföras där yrkeshögskolan stärks avsevärt och får en högre grad av fasta anslag.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

9. Validering, punkt 4 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 47 och
avslår motion

2023/24:1439 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Ställningstagande

Valideringsdelegationens (U 2015:10) förslag till förbättringar har lett till en proposition och en lagstiftning som riksdagen nyligen beslutat om. Den nya lagstiftningen är införd fr.o.m. januari 2023. Lagändringarna innebär att kommuner blir skyldiga att se till att alla som vill få sitt kunnande kartlagt eller prövat inför en utbildning inom komvux ska få det. Dessutom förtydligas vad som menas med validering av kunskaper och hur dokumentationen av validerade kunskaper ska se ut. Det är viktigt att följa utvecklingen noga och att se om de beslut som fattats av riksdagen är tillräckliga. Den nya lagstiftningen bör följas upp.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

10. Kvalitet inom komvux, punkt 5 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 56.

Ställningstagande

I dag finns det strukturella brister inom styrningen av och ansvarsfördelningen inom kommunal vuxenutbildning. Kvaliteten på utbildningarna varierar och behöver stärkas. Det är vanligt att det systematiska kvalitetsarbetet brister och särskilt tydligt är det när utbildningen bedrivs på entreprenad av en extern utförare. Den socialdemokratiska regeringen ändrade Skolinspektionens instruktion så att myndigheten fr.o.m. 2022 är skyldig att genomföra löpande tillsyn av vuxenutbildningen också på skolnivå. Regeringen bör se över behovet av ytterligare verktyg för ökad kontroll av vuxenutbildningen. Verktygen för att följa upp och kontrollera kvaliteten inom komvux behöver bli skarpare, inte minst när det gäller upphandlad verksamhet. En utredning ska därför genomföras av hur kontrollen av vuxenutbildningen kan öka och statens ansvar stärkas i syfte att öka kvaliteten och rättssäkerheten. Även de privata anordnarna ska ingå i analysen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

11. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 6 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 62 och 67 samt avslår motion

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 39 och 40.

Ställningstagande

Regeringen bör stärka utbildningen i svenska för invandrare (sfi). Det är väl känt att det finns kvalitetsbrister inom den kommunala vuxenutbildningen i sfi och att kvaliteten inom sfi och komvux behöver stärkas. För att fler ska kunna lära sig svenska måste sfi fungera bättre. Eleverna ska erbjudas en utbildning av god kvalitet som motsvarar deras behov och förutsättningar. Genomströmningen inom sfi behöver förbättras och övergången till och kombinationer med andra delar av vuxenutbildningen måste underlättas. Utökad undervisningstid vore ett sätt att öka genomströmningen och därmed snabba på integrationen.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen införde en utbildningsplikt för nyanlända vuxna med kort utbildning som står långt ifrån arbetsmarknaden. Därmed kan dessa elever hänvisas till studier inom komvux. Fortfarande är det dock så att en mindre andel av de som omfattas av utbildningsplikten inte tar del av någon utbildning. Kliva-utredningen (U 2018:06) visade bl.a. att huvudmännen inte har tillräcklig kännedom om vilka kommuninvånare som saknar grundläggande kunskaper i svenska. Därmed får många som har rätt till sfi inte ta del av sådan undervisning. Ett kommunalt språkansvar ska införas som förpliktigar kommunen att söka upp och få dem som har rätt att delta i sfi att också göra det.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

12. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 6 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 39 och 40 samt avslår motion

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 62 och 67.

Ställningstagande

Att kunna förstå och uttrycka sig på svenska är en förutsättning för att kunna delta i samhällslivet fullt ut. En sfi-undervisning av god kvalitet är nödvändig. Vi vill se en mer flexibel och individanpassad sfi av hög kvalitet. Sfi kan också med fördel innehålla fördjupad samhällsinformation och studie- och yrkesvägledning som motverkar stereotypa yrkesval.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

13. Språkkrav för barnskötartutbildning, punkt 7 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:366 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Språket är den enskilt viktigaste faktorn för lyckad integration och det är därför av stor vikt att samtalsspråket i förskolan är svenska. Den vuxna personalen utgör förebilder för barnen. Samma krav på svensk-kunskaper ska ställas på personer som har ett annat språk än svenska som modersmål och som vill studera till barnskötare eller till förskollärare. Vi anser att regeringen bör överväga att skärpa kraven till certifiering i svenska på nivå C1 för antagning till yrkesutbildning för att bli barnskötare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

Särskilda yttranden

1. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (S)

Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Niklas Sigvardsson (S) anför:

Socialdemokraterna har i sitt förslag till statsbudget för 2024 inom utgiftsområde 16 yrkat på att lärcentrum ska byggas ut i fler delar av landet (kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. [S] yrkande 66). I motionen framfördes att möjligheten att studera inte är jämlikt fördelad över landet och att mindre orter och landsbygden ofta drabbas av brist på kompetens. Om hela Sverige ska kunna leva måste det finnas möjligheter att utbilda sig i hela landet. Lärcentrum ökar möjligheterna att bo, studera och arbeta i hela landet och har visat sig spela en viktig roll för den nationella, regionala och kommunala kompetensförsörjningen. Detta motionsyrkande tas inte upp under behandlingen av UbU13 Vuxenutbildning då vårt förslag var finansierat och behandlades i budgetbetänkandet (2023/24:UbU1). Vi vill därför genom detta yttrande framhålla vår ståndpunkt och betona att vår uppfattning i denna fråga kvarstår.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (S)

Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Niklas Sigvardsson (S) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkande 2022/23:UbU9. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkande 2022/23:UbU9. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av

utskottet i betänkande 2022/23:UbU9. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (C)

Anders Ådahl (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkande 2022/23:UbU9. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

6. Motioner som bereds förenklat, punkt 8 (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkande 2022/23:UbU9. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:104 av Nadja Awad m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utökad rätt att studera sitt modersmål på komvux för adopterade bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra riktade insatser för att tillgodose de kreativa näringarnas kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:366 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att skärpa kraven till certifiering i svenska på nivå C1 för antagning till yrkesutbildning för att bli barnskötare och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för att förbättra organisationen och inriktningen inom vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att riva upp beslutet om en förenklad betygsskala inom vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en bortre gräns på två år för sfi-undervisningen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för att sÄrvux ska vara en egen skolform och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör verka för att under vissa förutsättningar förkorta utbildningen till djurskötare och utöka möjligheten att

tillgodoräkna sig praktisk erfarenhet för att avlasta veterinärer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:421 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommande budgetar överväga att stärka utbildningsinsatserna kopplat till stålindustrins kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:432 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande budgetar ska överväga att stärka utbildningsinsatserna kopplat till gruvindustrins kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:595 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av särskilda förberedande utbildningar för behörighet till yrkeshögskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:641 av Johanna Rantsi (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga bättre långsiktiga förutsättningar för yrkeshögskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga bättre möjligheter för utbildningsarrangörer att bedriva särskilt förberedande utbildningar för studenters behörighet till yrkeshögskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:955 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ukrainska flyktingar samma rätt till sfi som andra som fått uppehållstillstånd som flyktingar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:986 av Tony Haddou m.fl. (V):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att ge asylsökande och de som omfattas av massflyktsdirektivet rätt att läsa svenska för invandrare (sfi) och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens till rätt plats genom bland annat främjad arbetskraftsinvandring, utbildningssatsningar och omställningsstudiestöd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1255 av Martina Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur 15 timmars språkstudier kan kompletteras med yrkespraktik på orten för att nå heltidsstudier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ha ett yrkesspår och ett studiespår i sfi-utbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1439 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skapa valideringsutbildningar inom bristyrken för att säkerställa god kompetens inför framtida utmaningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1444 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att bedriva matrosutbildning som vuxenutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1509 av Heléne Björklund och Magnus Manhammar (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om yrkeshögskoleplatser i Blekinge och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1705 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av kompetensförsörjning i samband med byggandet av Ostlänken och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att verka för en utbyggnad av yrkesutbildningar inom komvux och yrkeshögskolan samt korta kurser på högskolan som speglar arbetsmarknadens behov och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2020 av Isak From m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av kompetensförsörjningsinsatser i norra Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2446 av Amanda Lind m.fl. (MP):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur studier i samiska kan finansieras och genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggnad av vuxenutbildning och yrkeshögskolan och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett grönt kunskapslyft för att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för vuxenutbildning i hela landet genom inte minst lärcentrum samt att möjliggöra för mer distansutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i flera avseenden stärka yrkeshögskolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka systemet för olika vuxenutbildningar för att möta en ökad och föränderlig efterfrågan på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att yrkeshögskolan bör byggas ut med minst 20 000 utbildningsplatser de kommande åren och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör genomföras av de regelverk som omfattar yrkeshögskolan i syfte att förenkla etablering och drift av densamma och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förmånliga villkor bör utvecklas för branscher och företag som på frivillig väg vill starta trainee- och lärlingsutbildningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företag som är potentiella arbetsgivare ska vara en drivande kraft i genomförandet av utbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för staten att snabbt bidra till kompetensförsörjningen genom utbyggnad av yrkesvux, yrkeshögskoleplatser, platser inom vidareutbildningarna i bristyrken i omställningsstudiestödet, och genom arbetskraftsinvandring, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att införa en nationell standard för barnskötarutbildningen bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2491 av Jonny Cato m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett skyndsamt införande av en sfi-peng och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur nätbaserade kurser, appbaserade och AI-understödda läromedel samt andra digitala hjälpmedel ska bli en större del av integrationsarbetet, som en del av en förstärkt sfi-undervisning, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2494 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över yrkesutbildningen för att göra det möjligt att så snart som möjligt få ut exempelvis fler lotsar och lokförare på den svenska marknaden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S):

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat utbildningsutbud för omställning och kompetensutveckling och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur statens och huvudmännens kontroll över vuxenutbildningen kan öka och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda långsiktigheten i finansieringen av yrkesutbildningen inom komvux och tillkännager detta för regeringen.

58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur stödet och kvaliteten inom komvux bättre kan anpassas till målgruppen för att förbättra genomströmning och etablering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov regionalt och lokalt ska kunna mötas och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla den gymnasiala yrkesutbildningen för vuxna och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla kombinationsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka utbildningen i svenska för invandrare och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ett mer stadigvarande utbildningsutbud inom yrkeshögskolan för att tillgodose arbetsmarknadens långsiktiga behov och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla yrkeshögskolan, bl.a. genom att se över möjligheten till ett gemensamt antagningssystem och ett förstärkt system för studiedokumentation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kommunalt språkansvar i syfte att fler ska delta i sfi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätten till sfi för personer från Ukraina som beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet måste gälla fullt ut och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att fortsatt stärka och bygga ut kombinationsutbildningar på yrkesinriktad vuxenutbildning och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nära samarbete mellan skola och arbetsliv kring utbildning och kompetensbehov och hur det kan förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete med lokala företag som ökar elevernas möjligheter till anställning efter avslutad utbildning och företagets tillgång till rätt kompetens och hur det kan förstärkas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer flexibel och individanpassad sfi av hög kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sfi med fördel kan innehålla fördjupad samhällsinformation och studie- och yrkesvägledning som motverkar stereotypa yrkesval och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka antalet platser på komvux och folkhögskola med särskilt fokus på nyanlända kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nya lagstiftningen om validering bör följas upp och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett rehabiliterande och hälsofrämjande arbetssätt ska vara en del i alla vård- och omsorgsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2736 av Rickard Nordin (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheterna till validering av kompetens som erhålls via spelande och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 8

Motion	Motionärer	Yrkanden
8. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:368	Patrick Reslow m.fl. (SD)	11–14
2023/24:421	Tobias Andersson m.fl. (SD)	2
2023/24:432	Tobias Andersson m.fl. (SD)	6
2023/24:595	Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M)	1
2023/24:641	Johanna Rantsi (M)	1 och 2
2023/24:955	Annika Hirvonen m.fl. (MP)	4
2023/24:986	Tony Haddou m.fl. (V)	24
2023/24:1255	Martina Johansson (C)	1 och 2
2023/24:1705	Johan Andersson m.fl. (S)	
2023/24:2489	Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)	23
2023/24:2491	Jonny Cato m.fl. (C)	23 och 24
2023/24:2687	Åsa Westlund m.fl. (S)	57–61 och 64
2023/24:2691	Märta Stenevi m.fl. (MP)	33 och 35
2023/24:2736	Rickard Nordin (C)	10